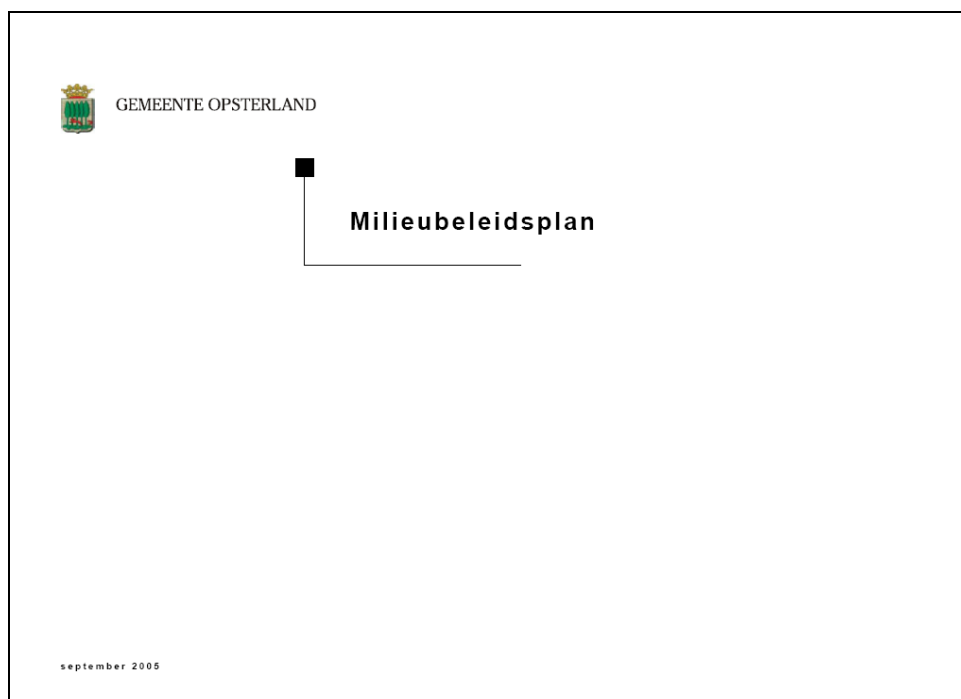


# Tussenbalans 2011

## Milieubeleidsplan Opsterland

### 2005-2015



## INHOUDSOPGAVE

INHOUDSOPGAVE .....	2
INLEIDING .....	4
LEESWIJZER .....	5
1 NATUUR EN LANDSCHAP .....	6
1.1 Ambitie Milieubeleidsplan .....	6
1.2 Realisering doelstellingen Milieubeleidsplan .....	6
1.3 Ontwikkelingen 2005-2010 .....	6
1.4 Acties 2011- 2015 .....	9
2 GROEN IN DE OPENBARE RUIMTE .....	10
2.1 Ambitie Milieubeleidsplan .....	10
2.2 Realisering doelstellingen Milieubeleidsplan .....	10
2.3 Ontwikkelingen 2005-2010 .....	11
2.4 Acties 2011- 2015 .....	11
3 WATER .....	12
3.1 Ambitie Milieubeleidsplan .....	12
3.2 Realisatie doelstellingen Milieubeleidsplan .....	12
3.3 Ontwikkelingen 2005-2010 .....	13
3.4 Acties 2011-2015 .....	13
4 MILIEUBEWUST GEDRAG .....	14
4.1 Ambitie Milieubeleidsplan .....	14
4.2 Realisering doelstellingen Milieubeleidsplan .....	14
4.3 Ontwikkelingen 2005-2010 .....	14
4.4 Acties 2011-2015 .....	15
5 EXTERNE VEILIGHEID .....	16
5.1 Ambitie Milieubeleidsplan .....	16
5.2 Realisering doelstellingen Milieubeleidsplan .....	16
5.3 Ontwikkelingen 2005-2010 .....	16
5.4 Acties 2010-2015 .....	17
6 KLIMAAT EN ENERGIE .....	18
6.1 Ambitie Milieubeleidsplan .....	18
6.2 Realisering doelstellingen Milieubeleidsplan .....	18
6.3 Ontwikkelingen 2005-2010 .....	18
6.4 Acties 2011-2015 .....	20
7 RUIMTELIJKE ONTWIKKELING .....	21
7.1 Ambitie Milieubeleidsplan .....	21
7.2 Realisering doelstellingen Milieubeleidsplan .....	21
7.3 Ontwikkelingen .....	22
7.4 Acties 2011-2015 .....	23
8 VERGUNNINGVERLENING EN HANDHAVING .....	24
8.1 Ambitie Milieubeleidsplan .....	24
8.2 Realisering doelstellingen Milieubeleidsplan .....	24
8.3 Ontwikkelingen 2005-2010 .....	25
8.4 Acties 2011-2015 .....	25
9 GELUID, LICHT EN LUCHT .....	26
9.a Geluid .....	26
9.a.1 Ambitie Milieubeleidsplan .....	26
9.a.2 Realisering doelstellingen Milieubeleidsplan .....	26
9.a.3 Ontwikkelingen .....	26
1.1 9.a.4 Acties 2011-2015 .....	26
9.b Lucht .....	27
9.b.1 Ambitie Milieubeleidsplan .....	27
9.b.2 Realisering doelstellingen Milieubeleidsplan .....	27
9.b.3 Ontwikkelingen 2005-2010 .....	27
9.b.4 Acties 2011-2015 .....	27
9.c Licht .....	27
9.c.1 Ambitie Milieubeleidsplan .....	27
9.c.2 Realisering doelstellingen Milieubeleidsplan .....	27
9.c.3 Ontwikkelingen 2005-2010 .....	28

9.c.4	Acties 2011-2015 .....	28
10	BODEM .....	29
10.1	Ambitie Milieubeleidsplan.....	29
10.2	Realisering doelstellingen Milieubeleidsplan .....	29
10.3	Ontwikkelingen 2005-2010.....	29
10.4	Acties 2011-2015 .....	29
11	AFVAL.....	30
11.1	Ambitie Milieubeleidsplan.....	30
11.2	Realisering doelstellingen Milieubeleidsplan .....	30
11.3	Ontwikkelingen 2005-2010.....	30
10.4	Acties 2011-2015 .....	31
12	GEMEENTELIJKE INTERNE MILIEUZORG.....	32
12.1	Ambitie Milieubeleidsplan.....	32
12.2	Realisering doelstellingen Milieubeleidsplan .....	32
12.3	Ontwikkelingen 2005-2010.....	32
12.4	Acties 2011-2015 .....	33
13	DUURZAAMHEID .....	34
13.1	Ambitie Milieubeleidsplan.....	34
13.2	Realisering doelstellingen Milieubeleidsplan .....	34
13.3	Ontwikkelingen 2005-2010.....	34
13.4	Acties 2011-2015 .....	35

## INLEIDING

### Herijking

De raad heeft in november 2005 het Milieubeleidsplan Opsterland 2005 – 2015 vastgesteld. Nu de helft van de looptijd van het plan is verstreken, is het een goed moment een tussenbalans op te maken. In hoeverre zijn de gestelde beleidsdoelen gehaald? Welke actiepunten zijn uitgevoerd? Zijn het beleid en de ambities nog actueel? Zijn in de resterende periode nieuwe activiteiten nodig? In deze tussenbalans kijken we terug op de eerste helft en zien we vooruit naar de tweede helft van de tien jaren waarin het Milieubeleidsplan richting moet geven aan het gemeentelijk beleid en de uitvoering ervan.

### Het Milieubeleidsplan Opsterland 2005 - 2015

Als fundament voor de herijking halen wij uit de inleiding van het Milieubeleidsplan Opsterland 2005 - 2015 het volgende aan:

“Het plan is opgezet om te anticiperen op de snelle ontwikkelingen en nieuwe accenten in het gemeentelijk milieubeleid. Het landelijke milieubeleid, maar ook de milieuwetgeving zijn sterk veranderd en zullen de komende jaren nog verder veranderen. Door de invloed van grote mondiale milieuproblemen, zoals klimaatverandering, broeikaseffecten en de zeespiegelstijging als gevolg van menselijk handelen, zullen ook op lokaal niveau inspanningen moeten worden geleverd om verdere problemen te voorkomen.”

De geplande ruimtelijke ontwikkelingen geven de gemeente Opsterland kansen om zich te onderscheiden op het gebied van milieu en duurzaamheid. Het structuurplan ‘Opsterland in beeld’ geeft de pijlers weer waarop de contouren van het plan steunen. Dit zijn achtereenvolgens:

- behoud van leefbaarheid;
- behoud van culturele identiteit;
- behoud van economische structuur;
- behoud van de omgevingskwaliteit;
- duurzame en dynamische ontwikkeling;
- verdringing en segregatie.

Afgeleid van de pijlers van het ruimtelijk beleid zijn de kernpunten van het milieubeleid:

- behoud van de rust en ruimte, leefbaarheid en omgevingskwaliteit;
- duurzame ontwikkeling.

Deze pijlers vormen een belangrijke basis voor de milieumambities van de gemeente en zijn in het Milieubeleidsplan vertaald naar concrete milieudoelen, -acties en -projecten. Daarnaast is in het milieubeleidsplan rekening gehouden met landelijk, provinciaal en Europees milieubeleid, evenals algemene uitgangspunten zoals het voorzorgsbeginsel, dragen en stimuleren van eigen verantwoordelijkheid, bestrijding aan de bron, de vervuiler betaalt en het alara-beginsel<sup>1</sup>

Binnen de milieumambities onderscheidt het Milieubeleidsplan vier speerpunten:

- behoud van de kwaliteiten groen en water;
- stimuleren van milieubewust gedrag;
- behoud van veilige bedrijvigheid;
- stimuleren energiebesparing en toepassing duurzame energie.

Overige ambities:

- milieucriteria integraal onderdeel van ruimtelijke plannen;
- beleidskaders voor vergunningverlening en handhaving;
- geluidsruimte op maat;
- bodembeheer zonder daadwerkelijke risico's voor de volksgezondheid;
- optimaal blijven scheiden van afvalstromen;
- de gemeente geeft een goed voorbeeld.”

---

<sup>1</sup> Alara staat voor: as low as reasonably achievable. Dit beginsel houdt in dat voor zover door het verbinden van voorschriften aan een vergunning de nadelige gevolgen die de inrichting voor het milieu kan veroorzaken niet kunnen worden voorkomen, aan de vergunning de voorschriften worden verbonden die de grootst mogelijke bescherming bieden tegen die gevolgen, tenzij dat redelijkerwijs niet kan worden gevergd.

## LEESWIJZER

De thematische indeling van deze Tussenbalans komt grotendeels overeen met die van het Milieubeleidsplan. Er zijn twee uitzonderingen:

- het hoofdstuk Groen is gesplitst in de hoofdstukken Natuur en Groen;
- toegevoegd is een hoofdstuk Duurzaamheid.

Per thema worden achtereenvolgens weergegeven:

- de ambities van het Milieubeleidsplan (zoveel mogelijk letterlijk geciteerd);
- de doelstellingen van het Milieubeleidsplan en de realisering ervan (zoveel mogelijk letterlijk geciteerd);
- de ontwikkelingen sinds 2005, voor zover deze niet al in het Milieubeleidsplan zijn opgenomen;
- de tot het einde van de looptijd van het plan uit te voeren acties, die een aanvulling zijn op het Milieubeleidsplan of een speciaal accent verdienen.

De acties zijn gebundeld in het Uitvoeringsplan 2011-2015.

## 1 NATUUR EN LANDSCHAP

### 1.1 Ambitie Milieubeleidsplan

Behoud van de kwaliteiten groen

Het groene karakter is een van de kernkwaliteiten van Opsterland, die in belangrijke mate bijdraagt aan de leefbaarheid en de omgevingskwaliteit van de gemeente. Dit geldt voor zowel het buitengebied als het bebouwd gebied. Behoud en herstel van de biodiversiteit is dan ook een primair uitgangspunt van beleid.

### 1.2 Realisering doelstellingen Milieubeleidsplan

#### 1.2.1 *Bescherming (behoud en versterking) van de biodiversiteit*

##### 1.2.1.1 Beheer van de natuur

De terreinbeherende organisaties als Natuurmonumenten, It Fryske Gea en Staatsbosbeheer voerden beheermaatregelen uit, gericht op herstel en versterking van natuurwaarden. In het Wijnjeterper Schar transformeerde Staatsbosbeheer een agrarische enclave in natuurgebied, waardoor de - onder andere hydrologische - kwetsbaarheid van dit Natura 2000-gebied verminderde. Ook particuliere grondbezitters waren actief in beheer en herstel, zoals in het gebied Rome in het beekdal tussen Beetsterzwaag en Terwispel. De gezamenlijke grondeigenaren in vooral het bos- en natuurrijke deel van het buitengebied van Beetsterzwaag en Olterterp stelden een beheervisie en -uitvoeringsplan op, Groene parels aan een blauw snoer geheten. De eerste fase hiervan, hoofdzakelijk gefinancierd door provincie en gemeente, is nu in uitvoering. Onder meer werden en worden heideterreinen en lanen hersteld. Dit herstelplan is ook van belang voor de recreatieve aantrekkingskracht van dit gebied, waaraan Opsterland van oudsher tot ver buiten zijn grenzen zijn naam en faam dankt.

##### 1.2.1.2 Bescherming van dieren

Vogelasiel De Fûgelhelling zorgt voor het herstel van verzwakte en gewonde in het wild levende dieren en brengt ze vervolgens terug in de natuur. Voor de jaren 2009, 2010 en 2011 hebben wij vogelasiel de Fûgelhelling een financiële bijdrage toegekend om haar zinvolle taak te kunnen blijven vervullen.

##### 1.2.1.3 Herstel en verbetering van het landschap

In 2007 is de uitvoering begonnen van het project Versterken en herstellen van Landschap Opsterland, hoofdzakelijk bij particulieren. Dit is een onderdeel van een project in het kader van het samenwerkingsverband Plattelânsprojekten Zuidoost Fryslân om de karakteristieke kleine landschapselementen in deze regio te behouden, te verbeteren en aan te vullen. Het project loopt in onze gemeente nog door tot voorjaar 2012. In totaal worden er bij 226 deelnemers verschillende werkzaamheden uitgevoerd, zoals aanleg van houtsingels, bosjes, dobben en erven. Ook wordt onderhoud gepleegd aan bestaande singels, bosjes en dobben. Weliswaar is dit project er primair op gericht om de kwaliteit van het landschap te verbeteren, maar het komt ook de natuur ten goede.

#### 1.2.2 *Goed toezicht in het buitengebied op naleving van regelgeving en goede handhaving hiervan*

Voor de resultaten van toezicht en handhaving in het buitengebied verwijzen wij u naar de jaarverslagen handhaving.

#### 1.2.3 *Recreatie gaat niet ten koste van de kwaliteit van groen*

In de nota 'Kansen Benutten, recreatie en toerisme in Opsterland 2008-2010' zijn de beleidskaders gesteld voor onder andere de verblijfsrecreatie. Zonering vindt plaats op basis van het gemeentelijk structuurplan. Milieu- en natuurdruk vormt een van de toetsingscriteria in de nota. In het gebied om Bakkeveen zal getracht worden om compensatie toe te passen bij uitbreiding van campings. In veel gevallen gaan recreatie en landschap samen. Waar mogelijk wordt werk met werk gemaakt en de kwaliteit verbeterd.

### 1.3 Ontwikkelingen 2005-2010

#### 1.3.1 *Ontwikkelingen in de natuur*

Met planten, diersoorten en ecosystemen die minder hoge eisen aan hun omgeving stellen, gaat het goed in ons land. Dit komt doordat de oppervlakte natuurgebieden toeneemt en de milieukwaliteit verbetert. Soorten en ecosystemen die gevoelig zijn voor versnippering en milieudruk (vermesting, verzuring, verdroging), hebben het echter nog steeds moeilijk. De populaties van bedreigde soorten van de Rode Lijst gaan nog steeds achteruit. Bij alle soortgroepen is gemiddeld meer dan een derde van de soorten bedreigd. In bos en halfnatuurlijk grasland is een stabilisatie opgetreden. Heide bijvoorbeeld laat echter nog steeds een verslechtering zien. Het rijk stelt zich ten doel de duurzame condities voor het voortbestaan van alle in 1982 voorkomende soorten en populaties te realiseren. Door de intensivering en schaalvergroting van de landbouw staan planten en dieren van het agrarische gebied onder druk. Akkers en weilanden bieden nauwelijks geschikte leefgebieden meer voor wilde planten en dieren. Agrarisch natuurbeheer is tot nu toe niet effectief genoeg om deze achteruitgang te stoppen. Kortom, de achteruitgang van de biodiversiteit is landelijk gezien in 2010 geremd, maar niet - zoals het doel was - gestopt. Dit, en veel meer, staat in de 'Balans van de Leefomgeving 2010' van het Planbureau voor de Leefomgeving.

Of het landelijke beeld op alle onderdelen overeenkomt met de ontwikkelingen in de natuur in onze gemeente is ons niet bekend. Wij hebben echter geen reden aan te nemen dat de situatie in Opsterland in het algemeen sterk afwijkend is.

### 1.3.2 *Ontwikkeling van natuur*

#### 1.3.2.1 *Beleid rijk*

##### *Bezuiniging*

Het rijk bezuinigt sinds het aantreden van het kabinet-Rutte landelijk drastisch op natuur (40 %). In de natuurdoelstellingen die door vorige kabinetten zijn vastgelegd, schrapt het rijk fors. In plaats van aankoop van gronden voor natuurontwikkeling en -beheer door natuurbeherende organisaties zoals Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en It Fryske Gea, komt het accent nog meer te liggen op beheer van natuur door boeren, die de grond in eigendom houden of nemen.

Over deze ontwikkeling maken wij ons zorgen.

Onze bezorgdheid moet ook worden gezien tegen de achtergrond van het gemeentelijke recreatiebeleid. Recreanten hebben wensen vanuit de motieven: "gezelligheid", "er tussen uit", "interesse voor gebieden", "genieten van planten- en dierenwereld" en "fysieke uitdaging". Vanuit al deze motieven is het groene, natuurlijke buitengebied een belangrijke recreatiebestemming. De economische betekenis van het landelijk gebied wordt zo sterk bepaald door de kwaliteit van natuur en landschap. Voor de recreatiesector zijn een aantrekkelijk landschap en boeiende natuur economisch gezien een basisvoorwaarde. Zeker ook hierom is een voortdurende inspanning om landschap en natuur op peil te houden en te verbeteren noodzakelijk.

##### *Gevolgen*

Het is op dit moment (8 maart 2011) grotendeels nog onduidelijk in hoeverre plannen en projecten in onze gemeente door dit nieuwe beleid zullen worden getroffen.

#### *a. Robuuste Natte As*

Zeker is al wel dat de provincie, verantwoordelijk voor de uitvoering van het rijksnatuurbeleid, noodgedwongen afziet van de vorming van een ecologische verbindingszone tussen De Deelen en de Alde Feanen langs de westgrens van onze gemeente. Hiermee is een hoofdingrediënt voor de op te stellen Ripergebiedsvisie vervallen. Deze verbinding zou een onderdeel zijn van de door het rijk bedachte, zogeheten Robuuste Natte As van Zuidwest-Friesland naar het Lauwersmeer.

#### *b. Landinrichtingsproject Koningsdiep*

Ook de overige Ecologische Hoofdstructuur in onze gemeente zal mogelijk niet of niet geheel worden gerealiseerd. Het 500 hectare omvattende project van de Landinrichtingscommissie Koningsdiep, waarmee langs het Ald Djip een ecologische verbindingszone tussen natuurgebieden tot stand zou worden gebracht, lijkt op losse schroeven te staan. Aan deze rijksopgave uit 1990 werken de betrokken partijen, zowel overheden als maatschappelijke organisaties, al jarenlang met grote inzet. Ruim de helft van de benodigde oppervlakte agrarische grond is dankzij deze inspanningen inmiddels verworven. De grondtransacties gaan gepaard met een verbetering van de agrarische structuur – ook een doelstelling van het landinrichtingsproject –, passend in het proces van schaalvergroting in de melkveehouderij.

Door de ingrijpende beleidswijziging van het rijk zal dit project in 2018 in de termen van het regeerakkoord "herijkt moeten worden afgerond". Verlenging van de uitvoeringstermijn, om met een

lager tempo toch het einddoel te kunnen bereiken, wijst de regering vooralsnog af. Wij zullen ons in overleg met de provincie en andere actoren inspannen om dit project te leiden naar een eindresultaat dat zoveel mogelijk recht doet aan de oorspronkelijke doelstelling ervan.

#### c. Kleinere ecologische verbindingzones

Ook de aanleg van kleinere ecologische verbindingzones, een restopgave van het vroegere ROM-project, waarvan de uitvoering in handen is van de provincie, is door de ingrijpende wijziging van het natuurbeleid van het rijk onzeker geworden.

##### 1.3.2.2 Natuurcompensatie Polderhoofdkanaal

In het deel van de gemeente waar de aanleg van een ecologische verbindingzone tussen De Deelen en de Alde Feanen (Robuuste Natte As) niet doorgaat, zal mogelijk een ander natuurontwikkelingsproject wel worden uitgevoerd. Hier zal ter compensatie van het verlies van natuurwaarden, dat volgens onderzoek het gevolg kan zijn van de beoogde heropening van het Polderhoofdkanaal, natuurgebied worden gecreëerd (indien het kanaal werkelijk zal worden heropend).

##### 1.3.2.3 Natura 2000-gebieden

Opsterland is drie natuurgebieden rijk, waarvan de natuurlijke waarde (inter)nationaal gezien zo groot is dat ze op de nominatie staan door de minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie definitief te worden aangewezen als Natura 2000-gebied. Deze zijn de Bakkeveenster Duinen, het Wijnjeterper Schar en de Van Oordt's Mersken. Voor elk van deze gebieden is op grond van de Natuurbeschermingswet een

- door de provincie vast te stellen - beheerplan in de maak. Het proces ondervindt vertraging door de al geruime tijd, en nog minstens tot eind 2012 voortdurende onduidelijkheid over de - door het rijk vast te stellen - normering voor de depositie van stikstof op Natura 2000-gebieden. De beheerplannen zullen maatregelen bevatten die nodig zijn om de natuurdoelen te halen die de toenmalige minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit in haar voorlopige aanwijzingsbesluiten heeft bepaald. Landelijk vormen de depositie van stikstof en aan water gerelateerde verschijnselen, zoals verdroging, de grootste knelpunten voor een goed beheer van de Natura 2000-gebieden. Dit lijkt ook in Opsterland het geval.

Een projectgroep, onder regie van de Dienst Landelijk Gebied van het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, begeleidt het opstellen van de beheerplannen. De gemeente is een van de deelnemers in de projectgroep. Voor elk van de Natura 2000-gebieden is ook een Gebiedsgroep in het leven geroepen. Dit is een klankbordgroep, bestaande uit vertegenwoordigers van maatschappelijke belangengroepen en belanghebbende overheden, waaronder de gemeente.

##### 1.3.2.4 Natuur en landbouw

Een ontwikkeling naar duurzame landbouw past bij het gemeentelijk beleid om natuur (biodiversiteit), landschap en recreatie te bevorderen. Vermindering van de stikstofdepositie en een agrarische bedrijfsvoering waarin ruimte is voor natuurlijke waarden zouden goede resultaten zijn. In dit verband is van belang dat de overkoepelende organisatie van de agrarische natuurverenigingen in Zuidoost-Friesland, ELAN, een gebiedsplan voor deze regio opstelt, dat gericht is op duurzame verbetering van landschap, natuur en milieu bij de uitoefening van het agrarisch bedrijf. Het gebiedsplan kan van aanzienlijke betekenis zijn voor de natuurlijke en recreatieve waarde van een groot deel van het landelijk gebied. Het zal wellicht ook kansen bieden voor een geslaagde ontwikkeling van het project Fijnere groen-blauwe dooradering. Dit voormalige ROM-project houdt in het creëren van een fijnmazig geheel van kleine ecologische verbindingen in Zuidoost-Friesland, hoofdzakelijk bestaande uit de huidige landschaps- en natuurelementen, in aanvulling op de grotere ecologische structuren.

#### 1.3.3 Kennis van natuur

##### Ecologische basiskaart

De provincie Fryslân heeft in 2005/2006 de Provinciale Digitale Natuuratlas opgezet in samenwerking met natuurorganisaties en op grond van de toen bekende onderzoeksgegevens. Voor de gemeente Opsterland zijn rasters van één vierkante kilometer gehanteerd voor het in kaart brengen van de diverse soorten. Deze grofmazige opzet vormt tevens het fundament voor een eigen gemeentelijke Ecologische Basiskaart. Onlangs hebben wij opdracht gegeven aan een ecologisch bureau om te onderzoeken welke soorten, vallend onder tabel 3 van de Flora- en faunawet, in de gemeente voorkomen. Daarbij ligt het zwaartepunt op de permanente vaste rust- en verblijfplaatsen. Met deze gegevens wordt de Ecologische Basiskaart Opsterland verder ingevuld. Op deze soorten kan de gemeente de vastgestelde gedragscodes toepassen bij het ontwikkelen van (ruimtelijke) plannen.



Verder hoeven wij voor deze soorten niet altijd een ontheffing of verklaring van geen bedenkingen aan te vragen.

In het deel van de gemeente waar de aanleg van een ecologische verbindingszone tussen De Deelen en de Alde Feanen (Robuuste Natte As) niet doorgaat, zal mogelijk een ander natuurontwikkelingsproject wel worden uitgevoerd.

#### *1.3.4 Werking van wetgeving*

Bij de ontwikkeling en uitvoering van het plan heropening Polderhoofdkanaal is in de afgelopen jaren de werking van nieuwe natuurwetgeving (gewijzigde Natuurbeschermingswet en de Flora- en faunawet) een dominante factor gebleken. Ook bij andere ruimtelijke projecten is gebleken dat een zorgvuldige - ook in de ogen van de rechter houdbare - toepassing van de natuurwetgeving essentieel is om tot een uitvoerbaar plan te komen.

Bij het beheer van de gemeentelijke openbare ruimte dwingt de Flora- en faunawet tot nauwgezette bedrijfsvoering en werkwijzen, die erop zijn gericht natuurlijke waarden te beschermen en de natuur niet te schaden.

### **1.4 Acties 2011- 2015**

- Blijf een flinke inspanning leveren om de biodiversiteit en natuurlijke waarden van het landelijk gebied te behouden, te herstellen en te versterken. Blijf hierbij alert op mogelijkheden tot samenwerking met betrokken partijen, zoals grondeigenaren.
- Blijf, in weerwil van het beleid van het rijk, de inspanningen richten op realisering van de Ecologische Hoofdstructuur.
- Betrek in een (zeer) vroeg stadium natuur bij de ontwikkeling van ruimtelijke plannen.

## 2 GROEN IN DE OPENBARE RUIMTE

### 2.1 Ambitie Milieubeleidsplan

Behoud van de kwaliteiten groen

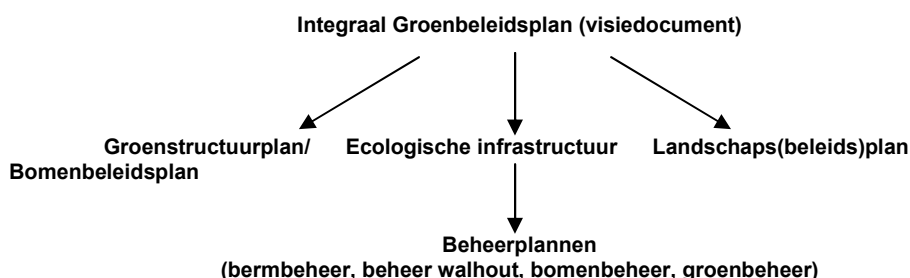
Het groene karakter is een van de kernkwaliteiten van Opsterland, die in belangrijke mate bijdraagt aan de leefbaarheid en de omgevingskwaliteit van de gemeente. Dit geldt voor zowel het buitengebied als het bebouwd gebied. Behoud en herstel van de biodiversiteit is dan ook een primair uitgangspunt van beleid.

### 2.2 Realisering doelstellingen Milieubeleidsplan

#### 2.2.1 *Behoud van groene karakter vormt kenmerkend uitgangspunt bij ruimtelijke ontwikkelingen*

Bij het ontwikkelen van ruimtelijke plannen wordt volgens de Leidraad locatieplannen gewerkt. Bij de wat oudere plannen zijn de natuur-, landschap- en beheertoetsen pas in een later stadium van de planvorming uitgevoerd. Hierdoor is het openbaar groen in enkele gevallen wat onderbelicht gebleven. Voor de compensatie van verlies aan bomen is er een wettelijke verplichting (Boswet). Het compensatie.... passen we niet alleen toe wanneer dit is voorgeschreven. Zo is het onze bedoeling om het verlies aan natuurlijke waarden in het park De Wiken te Gorredijk ten gevolge van de voorgenomen woningbouw als onderdeel van de renovatie van de wijk De Vlecke, te compenseren door de ontwikkeling van natuur aan de noordkant van het woongebied Loevestein 3.

In 2009 is een bomenbeleidsplan opgesteld. Hierin zijn de belangrijkste boomstructuren in de gemeente opgenomen. Het plan is nog niet bestuurlijk vastgesteld. Een manco is namelijk dat het plan niet is ingebed in een integrale visie op de totale groenstructuur. Een dergelijk fundament voor het nog vast te stellen bomenbeleidsplan en andere plannen, ontbreekt nog. In het onderstaande schema is deze leemte zichtbaar.



#### 2.2.2 *Ecologisch beheer van een substantieel deel van het gemeentelijk groen en stimuleren van ecologisch beheer door derden*

##### 2.2.2.1 Oppervlakte

Het doel van het Milieubeleidsplan is om circa twee derde deel van het openbaar groen ecologisch te beheren. Wat betreft de bermen, wegbepanting, watergangen en de grotere groenstroken en parken wordt dit gehaald. Ecologisch beheer past bij de doelstelling om de biodiversiteit te bevorderen. Toch lijkt het niet reëel om het aandeel ecologisch beheerd groen in verhouding tot de totale oppervlakte van de groene openbare ruimte op meer dan twee derde te brengen, aangezien ecologisch beheer binnen de bebouwde kom op vrij veel plekken om verschillende redenen ("netheid", acceptatie, esthetica, sierelement) niet wenselijk is.

##### 2.2.2.2 Chemische middelen

De gemeente gebruikt geen chemische bestrijdingsmiddelen bij het onderhoud van de openbare ruimte.

Dit al jarenlang gevolgde beleid streeft onder meer op het streven elk risico van verontreiniging van de bodem en oppervlaktewater en ongunstige invloed op het natuurlijke leven hierin te voorkomen.

##### 2.2.2.3 Bermen

Bermen buiten de bebouwde kom worden beheerd volgens het principe een maal per jaar maaien en afvoeren.

#### 2.2.3 *Voldoen aan Flora- en faunawet*

In 2009 hebben we de gedragscode beheer groenvoorzieningen en de gedragscode ruimtelijke inrichting vastgesteld. Deze maken het in de uitvoeringspraktijk gemakkelijker om zorgvuldig te werken binnen de Flora- en faunawet. De medewerkers die belast zijn met voorbereidende en uitvoerende taken zijn inmiddels gecertificeerd om volgens deze gedragscodes te werken.

#### 2.2.4 *Vergroten betrokkenheid van burgers en bedrijven*

Beheer en onderhoud van openbaar groen worden niet door burgers uitgevoerd. Wel betrekken wij burgers en bedrijven bij het ontwikkelen van plannen. Een voorbeeld hiervan is de herinrichting van het park 'De Wiken' in Gorredijk. Ook overleggen we soms met hen over de wijze van beheer. Er wordt gewerkt aan een landschapsplan waarbij burgers, bedrijven en natuurorganisaties zijn betrokken. Een voorbeeld van een in uitvoering zijnd plan is: 'Herstel van het Landschap 2008-2011'.

### **2.3           Ontwikkelingen 2005-2010**

Besloten is te bezuinigen op het onderhoud van het openbare groen. We zullen daarom bezien in hoeverre het onderhoud kan worden geëxtensieerd.

### **2.4           Acties 2011- 2015**

- Richt het beheer van het openbaar groen op vergroting van de biodiversiteit en op aantrekking van bijen en vlinders.
- Zorg bij de ontwikkeling van ruimtelijke plannen voor natuurcompensatie.
- Betrek in een (zeer) vroeg stadium groen en landschap bij de ontwikkeling van ruimtelijke plannen.
- Stel een integraal groenbeleidsplan op, waarin het (oude) bomenbeleidsplan, het groenstructuurplan en het landschapsplan voor zowel buitengebied als bebouwd gebied worden geïntegreerd. Dit plan zal het fundament zijn voor uitgewerkte deelplannen en voor uitvoeringsplannen. Hieronder geven we dit schematisch aan.

### 3 WATER

#### 3.1 Ambitie Milieubeleidsplan

Behoud van de kwaliteiten van water

Water, een van de kernkwaliteiten van Opsterland, draagt in belangrijke mate bij aan de leefbaarheid en de omgevingskwaliteit van de gemeente. Dit geldt zowel voor het buitengebied als het bebouwd gebied. Opsterland wil deze kwaliteit behouden. De gemeente wil de huidige (ecologische) kwaliteiten van water beschermen en verbeteren en de waterstructuren (beken, sloten, vijvers, etc.) waar mogelijk behouden en versterken.

#### 3.2 Realisatie doelstellingen Milieubeleidsplan

3.2.1 *Water krijgt een meer herkenbare plek in de (ruimtelijke) ontwikkeling van Opsterland.*

##### 3.2.1.1 Waterplan

In samenwerking met Wetterskip Fryslân heeft de gemeente in 2008 een waterplan opgesteld ('Wetter yn 'e Wâlden') met een bijbehorend maatregelenplan. Het waterplan is een strategisch document, waarin een visie op hoofdlijnen is uitgewerkt in concrete doelen en ambities. De kernbegrippen uit de visie zijn: water als ordenend principe; ook in de toekomst kosteneffectief waterbeheer; verhogen van de kwaliteit van water; streven naar een leesbaar watersysteem.

Het waterplan maakt integraal onderdeel uit van het Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan 2011 – 2015, dat door de raad is vastgesteld in december 2010.

##### 3.2.1.2 Watertoets

Bij het opstellen van ruimtelijke plannen wordt een watertoets uitgevoerd. De invloed van grondwater wordt in de planvorming betrokken, waarbij zo duurzaam mogelijke keuzes worden gemaakt.

3.2.2 *Herstel, stimuleren en bescherming van ecologische functies van water en behoud van de huidige waterstructuren (beken, sloten, vijvers, enz.)*

In samenwerking met Wetterskip Fryslân is in 2010 een baggerplan vastgesteld. Hierin is de hoeveelheid bagger in de gemeente in kaart gebracht. Op basis van prioritering zetten wij een onderhoudsplan voor de waterlopen op.

3.2.3 *Vermindering van de belasting van het rioolstelsel met schoon hemelwater*

Het oorspronkelijke idee was om regenwater dat in de openbare ruimte terechtkomt overal apart te gaan voeren naar oppervlaktewater in de omgeving ("af te koppelen"), zowel in nieuwe situaties (bijvoorbeeld een aan te leggen woonwijk) als in bestaande omstandigheden (zoals een renovatie van riool annex bestrating). Voortschrijdend inzicht heeft ertoe geleid dat wij nu per gebied beoordelen of dit in werkelijkheid ook mogelijk is en, gelet op baten en kosten, financieel verantwoord.

Afkoppelprojecten zijn uitgevoerd in Gorredijk, Langezwaag en Ureterp.

Om te voorkomen dat vuil water in schoonwatersystemen terecht komt, en andersom, zien wij erop toe dat aansluitingen van particulieren op het openbare afvoersysteem op de juiste wijze worden aangebracht.

Voor de belasting van oppervlaktewater door uitlogende bouwmaterialen, afspoeling van verontreiniging van wegen etc. zijn nog geen concrete maatregelen genomen.

3.2.4 *Verdere verbetering kwaliteit afvalwater gemeentelijk rioolstelsel*

Dankzij de uitvoering van de zogeheten basisinspanning riolering zijn er geen overstorten in de gemeentelijke riolering meer aanwezig die door Wetterskip Fryslân als risicovol worden aangemerkt. Aangezien de kwaliteit van het oppervlaktewater in de gemeente volgens Wetterskip Fryslân geen knelpunten te zien geeft, heeft het waterschap geen reden erop aan te dringen het spuien van vuil water uit de riolering verder te verminderen.

Enkele acties voortvloeiend uit het waterplan zijn gaande: een voorlichtingstraject voor particulieren over het gebruik van bestrijdingsmiddelen en een onderzoek naar het beperken van de belasting van oppervlaktewater vanaf afgekoppelde verharde oppervlakken.

3.2.5 *Geen ongezuiverde lozingen van afvalwater in het buitengebied*

In het Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan 2010 zijn concretere doelstellingen geformuleerd. In de afgelopen jaren is fors geïnvesteerd in de inzameling van afvalwater in het buitengebied. 733 percelen zijn aangesloten op de riolering en 89 zijn voorzien van een eigen zuiveringssysteem, een zogeheten IBA. Er resteren nog ongeveer 560 percelen waarvoor geen bijzondere voorziening voor de zuivering van afvalwater is getroffen. Deze situatie is gelegaliseerd door ontheffingen van Wetterskip Fryslân. Het waterschap heeft zich voorgenomen om in 2015 voor deze percelen een evaluatie uit te voeren. In 2010 hebben wij bij de provincie de wettelijk verplichte ontheffing voor de resterende percelen aangevraagd.

### 3.2.6 *Goed toezicht op lozingen en handhaving regelgeving*

Toezicht op lozingen en naleving van de regelgeving is onderdeel van de milieucontroles bij bedrijven. Controles verrichten wij ook naar aanleiding van klachten.

### 3.2.7 *Vergroten betrokkenheid van burgers en bedrijven bij het waterbeleid*

Voor het afkoppelen door particulieren - hemelwater van woonerven wordt niet meer afgevoerd naar het gemeentelijk riool of wordt afgevoerd naar het schoonwaterriool - geven wij de inwoners in 2011 twee stimulansen:

- de mogelijkheid om tegen gereduceerde prijs een regenton aan te schaffen (actie regenton);
- een financiële stimuleringsregeling voor het aanbrengen van een aparte afvoer van regenwater naar de openbare ruimte.

Dit wordt gefinancierd met de bestemmingsreserve afkoppelen regenwater en het budget Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan.

## 3.3 **Ontwikkelingen 2005-2010**

### 3.3.1 *Integraliteit*

De afgelopen decennia is het waterbeheer vooral een taak geweest van de waterschappen. De laatste jaren werken we steeds meer samen, ook met andere overheden en belangenorganisaties. Het besef is doorgedrongen dat goed waterbeheer van wezenlijke betekenis is voor het behartigen van allerlei belangen en dat ook de gemeente hierin een belangrijke rol kan en moet vervullen. Nieuwe ontwikkelingen zoals de nota Waterbeleid 21e eeuw en de Europese Kaderrichtlijn Water hebben ervoor gezorgd dat waterbeheer tegenwoordig integraal wordt benaderd.

### 3.3.2 *Bestuursakkoord waterketen*

In 2007 hebben de koepelorganisaties van gemeenten, waterschappen, provincies en waterbedrijven landelijk het Bestuursakkoord waterketen gesloten. De aanleiding hiervoor was dat klimaatveranderingen, hogere eisen aan de waterkwaliteit en de vervanging van riolen vragen om nieuwe investeringen. Om de lastenstijging daarvan zoveel mogelijk te beperken, willen partijen de doelmatigheid in de keten verbeteren door samen te werken. In Friesland is dit opgepakt door de gemeenten en het Wetterskip Fryslân. Dit heeft geleid tot het Fries bestuursakkoord Waterketen, dat op 19 februari 2010 door alle partijen is ondertekend.

### 3.3.3 *Fries bestuursakkoord waterketen*

Met dit bestuursakkoord gaan partijen de uitdaging aan om daadwerkelijk samen te werken aan een verbeterde waterketen. De ambities voor de waterketen zijn; doelmatigheid, duurzaamheid en een betrokken burger. In 2010 is een nulmeting uitgevoerd voor de waterketendoelen. Ook is een plan van aanpak opgesteld door de gemeenten, Vitens en het Wetterskip om meer samen te werken in het beheer en onderhoud in de waterketen.

## 3.4 **Acties 2011-2015**

- Optimalisatiestudies voor zuiveringskringen uitvoeren, welke leiden tot afvalwaterakkoorden.
- Opstellen verbreed gemeentelijk rioleringsplan (GRP), vastgesteld in 2012.
- Opstellen innovatieagenda voor de waterketen door de waterketenpartijen in samenwerking met kennisinstituten en bedrijven.
- Uitvoeren plan van aanpak voor de reductie van broeikasgassen. Dit plan richt zich specifiek op de directe emissies vanaf de zuivering.
- Terugdringen van milieuvreemde stoffen naar de waterketen.
- Terugdringen van de toestroom van bestrijdingsmiddelen naar de waterketen (bronaanpak).

- Opbouwen van een Fries kennisnetwerk waterketen, met uitgangspunt één beheerder voor de waterketen.
- Burgers helpen met en stimuleren tot verbeteringen in en rond de woning.
- Verbeteren waterketendiensten door het (mogelijk) instellen van één loket.

## 4 MILIEUBEWUST GEDRAG

### 4.1 Ambitie Milieubeleidsplan

Stimuleren van milieubewust gedrag

Milieubewust gedrag van zowel burgers als bedrijven is essentieel om de gemeente leefbaar te houden en om de doelstellingen van het milieubeleidsplan te behalen. Voorlichting en educatie zijn hierbij onmisbaar. Stimuleren van milieu- en natuurbewust gedrag is daarom een van de speerpunten in het Milieubeleidsplan.

### 4.2 Realisering doelstellingen Milieubeleidsplan

*4.2.1 Vergroten van het milieubewustzijn en creëren van draagvlak voor het milieubeleid door intensivering van milieucommunicatie en het uitvoeren van concrete milieuprojecten.*

Maandelijks verschijnt op de gemeentepagina in het huis-aan-huisblad De Woudklank de rubriek *Doe duurzaam!*, met artikelen over allerlei onderwerpen op het gebied van duurzaamheid. Informatiefolders zijn verschenen over energiebesparende maatregelen zoals: Noflik en duorsum wenje op 'e Tynje en yn

Nij Beets, advies op maat, zonneboileractie en subsidieregelingen voor bestaande bouw. Al deze informatie is ook op de website van de gemeente geplaatst.

*4.2.2 Vergroten betrokkenheid burgers en bedrijven bij het behoud van de milieukwaliteit in de dorpen en het buitengebied.*

#### 4.2.2.1 Educatieve acties

Jaarlijks worden er educatieve milieuacties georganiseerd, zoals Himmeldei, Sinnewike en Boomfeestdag. Deze worden in samenwerking met andere organisaties uitgevoerd, waaronder basisscholen, Staatsbosbeheer en Vereniging Natuurmonumenten.

#### 4.2.2.2 Overleg

Milieu heeft een herkenbare plek in overleggen met vertegenwoordigers van wijk- en dorpsorganisaties, zoals de verenigingen voor plaatselijk belang, en scholen. Om bijvoorbeeld het zwerfafval rondom de Burgemeester Harmsmaschool, veroorzaakt door oudere jeugd, te verminderen, werken wij in samenwerking met politie, bewoners en de school aan een plan van aanpak.

#### 4.2.2.3 Onderwijs

Vrijwel alle basisscholen maken gebruik van de diensten van het natuur- en milieueducatiecentrum De Natuurij te Drachten. Hierdoor wordt (meer) inhoud gegeven aan de educatie op het gebied van natuur en milieu in het basisonderwijs. De gemeente droeg in de periode 1 augustus 2005 – 1 augustus 2010 bij in de kosten van deze - door de scholen gewaardeerde - dienstverlening op basis van afspraken tussen scholen, De Natuurij en de gemeente. Wij hebben deze regeling verlengd tot 2015. Ook hebben we met ingang van

1 januari jl. de bijdrage van de gemeente verhoogd om de personele inzet van De Natuurij uit te breiden van acht naar twaalf uur per week. De bijdrage van de scholen gaat hiertoe omhoog van € 200,= naar € 300,= per jaar per school.

*4.2.3 Vergroten milieubewust gedrag door duidelijker aanpak milieuovertredingen (en zelf het goede voorbeeld geven)*

Dit is een onderdeel van de integrale bedrijfscontroles door de gemeente.

## 4.3 Ontwikkelingen 2005-2010

### 4.3.1 Natuur- en milieueducatie in het basisonderwijs

#### 4.3.1.1 Steunpunt Natuur- en milieueducatie

In 2005 is het Steunpunt Natuur- en milieueducatie van het in dat jaar opgeheven gemeentelijk Onderwijskundig Adviesbureau overgeheveld naar de Stichting De Naturij te Drachten. Van hieruit heeft het steunpunt zijn educatieve dienstverlening voor de Opsterlandse basisscholen voortgezet. Bijna alle scholen maken van de diensten van de Naturij gebruik. Zij dragen hierin financieel bij. De gemeente neemt de rest van de kosten voor haar rekening, zoals ook voor 2005 het geval was. De behoefte aan ondersteuning is groter dan De Naturij met haar huidige budget kan leveren. De Naturij heeft verzocht om een financiële bijdrage in de kosten van een uitbreiding van de dienstverlening, gepaard aan een verhoging van de bijdrage van de scholen. Natuur- en milieueducatie is een van de vier speerpunten van het Milieubeleidsplan.

#### 4.3.1.2 Vogelasiel De Fûgelhelling

Het Vogelasiel De Fûgelhelling heeft zijn educatieve activiteiten de laatste jaren sterk uitgebreid. Het "ziekenhuis" voor in het wild levende vogels en overige fauna biedt onder meer natuureducatieve activiteiten aan aan basisscholen in en in de omgeving van Ureterp.

#### 4.3.1.3 Rijksbeleid

Het rijk wil inhoudelijk en financieel een impuls geven aan natuur- en milieueducatie op basis van de nota "Kiezen, leren en meedoen" van de voormalige ministeries van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu en Onderwijs, Cultuur en Recreatie, vastgesteld in 2008. Onder meer verbreding tot het gehele terrein van duurzaamheid en een duurzame leefomgeving is een doelstelling. Activiteiten en geldstromen op landelijk, regionaal/provinciaal en lokaal niveau moeten met elkaar worden verbonden, krachten moeten worden gemobiliseerd en de inspanningen van de vele betrokken organisaties en mensen gericht ingezet, aldus het rijk. Een voorbeeld van een resultaat dat in 2011 in het basisonderwijs moet zijn bereikt is dat elk kind op school minimaal een keer per jaar in aanraking komt met een NME-activiteit.

De implementatie van dit rijksbeleid in Friesland is in september 2009 vastgelegd in het Akkoord fan Earnewâld. Dit moet leiden tot de vorming van NME Netwerk Fryslân, een samenwerkingsverband van maatschappelijke instanties, groene organisaties (zoals Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, It Fryske Gea), overheden (gemeenten, waterschap, provincie) en scholen. Actuele beleidsthema's kunnen worden gekoppeld aan NME. Dit jaar wordt een gezamenlijk NME-programma voor de periode 2011-2015 opgesteld.

#### 4.3.1.4 Boomfeestdag

Om financiële reden heeft de raad besloten dat onze gemeente na 2010 niet meer zal meedoen aan de landelijke Boomfeestdag voor leerlingen van basisscholen. Hiermee is een educatieve activiteit met een lange traditie vervallen.

## 4.4 Acties 2011-2015

Zorg voor voldoende, effectieve communicatie en educatie.

## 5 EXTERNE VEILIGHEID

### 5.1 Ambitie Milieubeleidsplan

Behoud van een veilige bedrijvigheid

Een voorwaarde voor een leefbare gemeente is veiligheid. Burgers moeten de zekerheid hebben dat ze in een veilige gemeente wonen.

### 5.2 Realisering doelstellingen Milieubeleidsplan

5.2.1 *De gemeente heeft een goed beeld van de veiligheidsrisico's.*

Op de risicokaart van de provincie Fryslân staan de veiligheidsrisico's in alle gemeenten aangegeven. De kaart is online ook voor burgers beschikbaar. Tevens geeft de gemeentelijke website informatie.

5.2.2. *De gemeente voldoet aan de meest recente wetgeving ten aanzien van externe veiligheid.*

Er zijn in de gemeente geen onveilige situaties die sanering behoeven.

5.2.3 *Veiligheid is integraal onderdeel van ruimtelijke plannen*

Externe veiligheid is opgenomen in (bestemmings)plannen en milieuvergunningen.

In het kader van het Fries Uitvoeringsprogramma Externe veiligheid van de provincie Fryslân is de *Handreiking externe veiligheid gemeente Opsterland* in voorbereiding. Deze is een hulpmiddel bij afwegingen in de ruimtelijke ordening en het verlenen van omgevingsvergunningen. Wij zullen bij besluiten in het kader van ruimtelijke ordening en de omgevingsvergunning de in de handreiking weergegeven werkwijze in acht nemen.

5.2.4 *De burgers hebben een goed beeld van de veiligheidsrisico's*

Zie onder 5.2.1.

5.2.5 *Beperking veiligheidsrisico's door verbetering samenwerking tussen de betrokken instanties*

De Friese gemeenten, de Milieudienst Regio Noord-Friesland, de (regionale) Brandweer Fryslân en de provincie Fryslân werken samen aan de uitvoering van het Fries uitvoeringsprogramma Externe Veiligheid (FUEV).

In de provincie Fryslân passen alle gemeenten dezelfde organisatiestructuur toe. Hierbij wordt uitgegaan van processen (niet van ramptypen). Samenwerking vindt plaats tussen brandweer, politie, GHOR (Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen) en gemeente.

5.2.6 *Geen onveilige situaties door onvoldoende toezicht*

Wij controleren de provinciale risicokaart regelmatig. Bij het opstellen van bestemmingsplannen beoordelen wij de veiligheidsaspecten bij de planvorming.

### 5.3 Ontwikkelingen 2005-2010

5.3.1 *Beleid en wet- en regelgeving*

Beleid en wet- en regelgeving rondom externe veiligheid hebben de afgelopen jaren een sterke ontwikkeling doorgemaakt. De verwachting is dat het werkveld in beweging blijft. Daarnaast wordt verwacht dat de wijze waarop wij ons werk organiseren en uitvoeren de komende jaren zal veranderen, bijvoorbeeld door de komst van regionale uitvoeringsdiensten (RUD).

5.3.2 *Regionaal uitvoeringsplan risicocommunicatie Fryslân*

Eind 2010 is het Regionaal uitvoeringsplan risicocommunicatie Fryslân operationeel geworden. Het plan is effectueert voor de periode 2010-2014 de nieuwe Wet veiligheidsrisico's. Met de invoering van deze wet zijn verschillende gemeentelijke verantwoordelijkheden voor risicocommunicatie overgegaan naar (de besturen van) Veiligheidsregio's, in ons geval naar de gevormde Veiligheidsregio Fryslân.

5.3.2 *Bureau externe veiligheid Fryslân*

In 2009 is het Bureau externe veiligheid Fryslân van start gegaan. De gemeente maakt gebruik van de kennis van de experts van het bureau. Zij volgen de ontwikkelingen en informeren ons hierover.



#### **5.4 Acties 2010-1015**

Geen acties in aanvulling op het Milieubeleidsplan.

## 6 KLIMAAT EN ENERGIE

### 6.1 Ambitie Milieubeleidsplan

Stimuleren energiebesparing en toepassing duurzame energie

De gemeente levert lokaal een bijdrage aan het landelijk klimaatbeleid door voor energiebesparing en duurzame energie concrete projecten uit te voeren.

Stimuleren van energiebesparing en toepassing van duurzame energie zijn in het Milieubeleidsplan 2005-2015 aangemerkt als speerpunten.

### 6.2 Realisering doelstellingen Milieubeleidsplan

#### 6.2.1 *Bereiken van de doelstellingen zoals neergelegd in het Uitvoeringsprogramma klimaatbeleid (BANS- subsidie)*

In 2005 begon de gemeente, gesubsidieerd door het rijk, met de uitvoering van het Uitvoeringsprogramma klimaatbeleid Opsterland, dat liep tot 2009. Een groot deel hiervan is uitgevoerd. Als voorbeelden noemen we de energetische doorlichting van de gemeentelijke gebouwen en de gebouwen van het openbaar onderwijs, de inkoop van duurzame stroom, de invoering van de subsidieregelingen Advies op maat voor particuliere bouwers en Installatie zonneboilers alsmede het onderzoek naar de potenties voor de productie van duurzame energie in onze gemeente. De uitvoering van het programma bleek goedkoper dan het rijk had verwacht. Het overschot aan ontvangen subsidie hebben wij gerestitueerd.

Het programma is opgevolgd door het nu lopende Klimaatuitvoeringsprogramma 2010-2013 (zie onder *Ontwikkelingen*).

#### 6.2.2 *Betrokkenheid van burgers en bedrijven bij klimaatbeleid*

Wij informeren de inwoners maandelijks in de rubriek *Doe Duurzaam!* op de gemeentepagina in de Woudklank, die ook op de gemeentelijke website is te vinden.

Door middel van het Koplopersproject maatschappelijk verantwoord ondernemen Opsterland maken wij bedrijven partner bij de realisering van het gemeentelijk beleid.

Woningeigenaren activeren wij door middel van de subsidieregeling voor zonneboilers en het proefproject *Noflik en duorsum wenje op 'e Tijnje en yn Nij Beets*. Een ander voorbeeld om burgers en bedrijven te betrekken is de jaarlijkse uitreiking van de gemeentelijke duurzaamheidprijs, de *Sinnestriel*.

#### 6.2.3 *Er wordt voldaan aan de wettelijke energie-eisen uit het Bouwbesluit*

Wij toetsen aanvragen van bouwvergunningen aan de energiebepalingen van het Bouwbesluit.

Voldoet een aanvraag hieraan niet, dan verlenen wij de gevraagde vergunning niet. Wij controleren op de bouwplaats of de bouw overeenkomstig de vergunning wordt uitgevoerd.

#### 6.2.4 *Bedrijven voldoen aan de energievoorschriften uit de milieuvergunning*

Wij zien toe op de naleving van de voorschriften in de milieuvergunningen (nu: omgevingsvergunningen), waaronder die over energie. Zo nodig dwingen wij naleving af.

### 6.3 Ontwikkelingen 2005-2010

#### 6.3.1 *Nieuwe ambities, nieuw beleid*

De gemeenteraad heeft herhaaldelijk nadrukkelijk onderkend dat het noodzakelijk is op lokaal niveau bij te dragen aan de bestrijding van het mondiaal optredende broeikaseffect, dat wordt veroorzaakt door de uitstoot van kooldioxide (CO<sub>2</sub>) bij het gebruik van fossiele brandstoffen. Hierdoor verandert volgens het merendeel van de wetenschappers het klimaat op aarde in onnatuurlijke mate, met alle ongewenste effecten van dien.

Gealarmeerd door de aanhoudende berichten over verandering van het klimaat en de mogelijke gevolgen hiervan, scherpte de gemeenteraad zijn beleid aan in de toekomstvisie *Romte en Ferskaat* (2008): Opsterland moet, voor zover door de gemeente te beïnvloeden, CO<sub>2</sub>-neutraal worden gemaakt. Kort nadien keerde de raad zich uit vrees voor aantasting van het landschap echter tegen de productie van windenergie in het landelijk gebied, in termen van productiepotentieel en -kosten en

snelheid van realiseerbaarheid toen - en nu nog - de gunstigste vorm van lokale duurzame energie. Duurzame energie zal in Opsterland daarom vooral uit zonnestraling en biomassa moeten worden gewonnen, zo heeft de raad in 2008 vastgelegd in de notitie *Naar een klimaatneutraal Opsterland*. Een jaar later concretiseerde en actualiseerde de raad zijn klimaatbeleid in de notitie *Naar een klimaatneutraal Opsterland (vervolg)* door een verscheidenheid van acties en projecten te formuleren. Intussen had de gemeente zich door medeondertekening geconformeerd aan het Energieakkoord Noord-Nederland, een convenant van de provincies Groningen, Fryslân, Drenthe en Noord-Holland. Ook onderschreven wij het 100.000 woningenplan van de provincies Groningen, Fryslân en Drenthe en vertaalden dit naar de schaal en situatie in Opsterland. Zo ontstond het 1.600 woningenplan, dat tot doel heeft om tot 2015 1.300 particuliere woningen energiezuiniger te maken en driehonderd energiezuinige nieuwe woningen te laten verrijzen.

Kortom, de raad heeft zijn klimaat- en energiebeleid sinds 2005 aanmerkelijk geïntensiveerd. De ambities zijn op een hoger niveau gebracht. De recentste getuigenis van deze tendens is te vinden in het Opsterlandse Coalitieakkoord 2010-2014, met zijn centrale ambitie van een duurzame Opsterlandse samenleving en nadruk op energiebesparing, zonne-energie, aardwarmte en energiezuinig bouwen omwille van de volgende generaties, in combinatie met economische en technische innovatie.

De gemeente heeft de verantwoordelijkheid om te zorgen voor duurzame ontwikkeling. Het is haar taak ervoor te zorgen dat haar inwoners worden voorbereid op het tijdperk zonder fossiele brandstoffen en al tijdens de transitie naar deze "schone toekomst" kunnen profiteren van de voordelen van energiebesparing en het gebruik van duurzame energie.

### 6.3.2 *Lange weg naar klimaatneutraliteit*

Aan het begin van de nog lange weg naar een klimaatneutrale gemeente (gemeenschap) is er beleidsmatig een stevige basis. Tegelijkertijd moeten we beseffen dat het nog een immense opgave is om een toestand van klimaatneutraliteit werkelijk te bereiken of zelfs maar binnen bereik te krijgen. De inspanningen die alle actoren - gemeente, maar vooral ook bewoners, bedrijven en organisaties - zich hiervoor nog zullen moeten getroosten zullen onder meer afhangen van het tempo waarin de weg naar klimaatneutraliteit zal moeten worden afgelegd. Vrij algemeen wordt aangenomen dat het fossiele tijdperk omstreeks 2050 ten einde zal lopen, onder meer door de uitputting van fossiele energiebronnen. Dit perspectief geeft aan dat het noodzakelijk is het gemeentelijk klimaatbeleid voortvarend uit te voeren én dit lange tijd consequent vol te houden.

### 6.3.3 *Samenwerking*

De geschetste ontwikkelingen geven aan dat de doelstellingen van het gemeentelijk klimaat- en energiebeleid deels zijn afgeleid van de ambities van de hogere overheden. Dit kan ook niet anders, omdat het een mondiale problematiek betreft. Het is dan ook goed dat de samenwerking bij de realisering van de beleidsdoelstellingen tussen de provincie Fryslân en de gemeenten een proces van intensivering doormaakt. Op ambtelijk niveau is er het Klimaatoverleg Fryslân (KLOF) van de gemeenten en de provincie, en bestuurlijk treffen deze overheden elkaar halfjaarlijks op een symposium klimaat en energie. Het rijk faciliteert de gemeenten via Agentschap NL. Door recente bezuiniging is deze bijstand onlangs helaas wel verminderd.

### 6.3.4 *Integrale aanpak*

In het gemeentelijk Duurzaamheidsprofiel (zie bij het thema Duurzaamheid) wordt vastgesteld dat de gemeente vele klimaatacties uitvoert, maar dat een integrale aanpak ontbreekt. Ook wordt hierin geconstateerd dat van klimaatcompensatie (maatregelen om de uitstoot van CO<sub>2</sub> te compenseren, zoals de opwekking van duurzame energie) geen gebruik wordt gemaakt, klimaatadaptatie (aanpassingsmaatregelen om de gevolgen van klimaatverandering op te vangen) geen onderdeel van beleid is en dat er weinig zicht is op de feitelijke broeikasgasemissies. Inmiddels hebben wij een begin gemaakt met een systeem van monitoring, waarmee de effecten van onze inspanningen om de uitstoot van CO<sub>2</sub> te verminderen zichtbaar worden gemaakt (de Klimaatmonitor).

### 6.3.5 *Activiteiten in de afgelopen jaren*

De intensivering van het beleid in de afgelopen jaren is zichtbaar in de uitvoeringspraktijk. Deze laat een progressieve ontwikkeling zien.

We noemen de volgende plannen en projecten die zijn of worden uitgevoerd of in voorbereiding zijn:

- energiebesparende voorzieningen in het gemeentehuis (uitvoering in 2011 is in voorbereiding), schoolgebouwen (uitvoering in 2010-2011), zwembad Dúndelle

(zonnecollectoren geplaatst in 2009) en openbare verlichting (Uitvoeringsplan op basis van het in 2009 vastgestelde Lichtbeleidsplan Opsterland is in voorbereiding);

- aanschaf van zeven voertuigen op aardgas voor de gemeentelijke buitendienst (2009);
- onderzoek naar mogelijkheden de gemeentelijke organisatie klimaatneutraal te maken;
- bouw van energiezuinige en ook overigens duurzame schoolgebouwen voor basisonderwijs.
- verwezenlijkt is een schoolgebouw te Ureterp. In voorbereiding zijn schoolgebouwen te Frieschepalen en Hemrik.
- dit blijken geen eenvoudige opgaven te zijn. De expertise op het gebied van duurzame scholenbouw is relatief beperkt, zeker in combinatie met de (te) beperkte financiële ruimte van de normvergoeding zoals vastgelegd in de huidige gemeentelijke verordening.
- de voorziene bouw van duurzame (brede-)schoolgebouwen te Lippenhuizen en Gorredijk (2);
- ontwikkeling van duurzame woongebieden, zoals Loevestein 3 (verwezenlijkt) en Loevestein 4 (in voorbereiding) en woningrenovatieprojecten De Vlecke e.o. (deels gerealiseerd) en Stokerij (in voorbereiding), alle te Gorredijk;
- stimulering van de bouw van (zeer) energiezuinige woningen, zoals te Tijnje en Luxwoude (gerealiseerd) en Ureterp (gerealiseerd en in voorbereiding);
- stimulering van energiebesparende voorzieningen in bestaande particuliere woningen, zoals door het lopende proefproject te Nij Beets en Tijnje *Noflik en duorsum wenje*; wij zullen onderzoeken of zo'n project ook in andere dorpen kan worden uitgevoerd;
- ook overigens uitvoering geven aan het in 2009 vastgestelde 1.600 Woningenplan, voor zover budgettair mogelijk.

Deze activiteiten hebben een belangrijk neveneffect: ze dragen bij aan de lokale en regionale economie, vooral in de sectoren bouw en installatie.

#### **6.4 Acties 2011-2015**

- Ga krachtig door met het ontwikkelen en zeker ook uitvoeren van klimaatbeleid (mede ter stimulering van de plaatselijke/regionale economie en bedrijvigheid).
- Betrek hierbij inwoners, bedrijven en organisaties zo mogelijk nog intensiever.
- Zorg voor een integrale, samenhangende aanpak van de klimaatproblematiek. Ga hierbij de mogelijkheden van klimaatcompensatie en -adaptatie na.
- Verhelder, concretiseer en specifickeer de ambities, zoals het tempo en de route van de weg naar klimaatneutraliteit.
- Onderzoek, na evaluatie van het project *Noflik en duorsum wenje op é Tynje en yn Nij Beets* of en hoe ook in andere dorpen de verduurzaming van de woningen projectmatig kan worden gestimuleerd.

## 7 RUIMTELIJKE ONTWIKKELING

### 7.1 Ambitie Milieubeleidsplan

Milieu- en duurzaamheidcriteria zijn integraal onderdeel van ruimtelijke plannen en hebben in deze plannen een hoge prioriteit. Het is het meest efficiënt en het meest effectief om de milieuaspecten zo vroeg mogelijk in het planproces in te brengen in samenhang met de andere beleidsvelden. Voorwaarde hiervoor is om de relevante milieu-informatie op adequate wijze beschikbaar te hebben.

### 7.2 Realisering doelstellingen Milieubeleidsplan

*7.2.1 Milieukwaliteit- en duurzaamheidcriteria zijn integraal onderdeel van ruimtelijke plannen en hebben in de plannen een hoge prioriteit. Voldaan wordt aan de wettelijke milieucriteria/richtlijnen.*

Voor het opstellen van ruimtelijke plannen wordt de 'Leidraad locatieplannen' gehanteerd, waarin milieu- en duurzaamheidcriteria zijn opgenomen, naast criteria voor andere beleidsvelden. Verplichtingen vanuit wet- en regelgeving worden eveneens betrokken in de planvorming. Het is en blijft zaak al vanaf het begin van een planvormingsproces alle aspecten, waaronder zeker ook milieu en duurzaamheid, integraal te beschouwen. Dit is, meer nog dan voorheen, essentieel om tot goede, toekomstbestendige plannen te komen, waarvoor ook toekomstige generaties ons dankbaar zullen zijn. Energie komt als dragende factor al steeds meer naar voren bij gebiedsontwikkeling, zoals de integrale Projecten voor Bakkeveen, Olterterp en Nij Beets-Tijnje (Ripergebiedsvisie).

*7.2.2 Versterking recreatie gaat niet ten koste van milieukwaliteiten (bijv. geluid, natuur, afval)*  
In de beleidsnota 'Kansen Benutten' worden, ook in dit opzicht, de beleidskaders weergegeven ten aanzien van recreatie en toerisme.

*7.2.3 Opsterland blijft fietsgemeente*

In het Gemeentelijk verkeer- en vervoerplan 2010 (GVVP 2010) zijn de hoofdlijnen van het verkeer- en vervoerbeleid geactualiseerd. Het gemeentelijk beleid is hiermee afgestemd op het provinciaal en nationaal beleid volgens respectievelijk het Provinciaal verkeer- en vervoerplan Fryslân (2006) en de Nota Mobiliteit (2004). Het bij het GVVP 2010 behorende uitvoeringsplan bevat projecten die beogen het gebruik van de fiets, veruit het milieuvriendelijkste vervoermiddel, te bevorderen. Deze zullen gefaseerd worden uitgevoerd.

*7.2.4 Behouden huidige peil van openbaar vervoer (rekening houdend met beperkte invloed van de gemeente)*

De rol van de gemeente ten aanzien van het openbaar vervoer is vooral faciliterend. Goede wegen en toegankelijke bushaltes zijn de verantwoordelijkheid van de gemeente. Op 4 februari 2008 is door de raad het 'Halteplan toegankelijkheid gemeente Opsterland' vastgesteld. Dit plan is als deelplan verwerkt in het uitvoeringsplan verkeer en vervoer.

De eisen voor het busvervoer zijn de verantwoordelijkheid van de provincie. In 2008 heeft Qbuzz de concessie voor het openbaar vervoer in Zuidoost- Fryslân gekregen voor acht jaar. In december 2009 zijn, mede in overleg met Qbuzz, enkele wijzigingen in de dienstregeling doorgevoerd om het niveau van het openbaar vervoer op het platteland te verbeteren.

*7.2.5 Stapsgewijs verhogen van het ambitieniveau van duurzaam bouwen, met name gericht op woningbouw en bedrijventerreinen*

*7.2.5.1 Klimaat en energie*

Voor de prestaties sinds 2005 zie onder 6.3.5 (Klimaat en energie).

*7.2.5.2 Duurzaamheid overigens*

Het ambitieniveau voor duurzaam bouwen is vastgelegd in de nota Evaluatie duurzaam bouwen (2003).

Hierin wordt het ambitieniveau voor duurzaam bouwen vanuit twee invalshoeken beschreven: de duurzame inrichting van de omgeving en het duurzaam bouwen van woningen.

*7.2.5.2.1 Duurzame inrichting van de omgeving*

Bij de locatiekeuze van nieuwe uitbreidingsgebieden wordt gekeken naar aspecten van duurzaam bouwen. Het gaat daarbij om de aanwezigheid van milieuraandvoorwaarden in de omgeving (bestaande landschapspatronen en -elementen, geluidscontouren, afstand tot hinderlijke bedrijvigheid, bodemopbouw en waterhuishouding). Duurzaamheid is echter niet de leidende factor bij de locatiekeuze. Ook andere factoren zoals de bestaande stedenbouwkundige structuur, reeds door de gemeente aangekochte gronden en financiën spelen een rol. De structuurvisie is richtinggevend voor de realisatie van nieuwe bestemmingsplannen. Bij het ontwikkelen van bestemmingsplannen is het belangrijk dat er een goede inventarisatie plaatsvindt van bestaande landschapspatronen en -elementen. Karakteristieke lijnen en punten in een nieuw uitbreidingsgebied zijn het waard benut te worden in het stedenbouwkundige ontwerp, vanuit waterhuishoudkundige motieven en vanwege hun historische betekenis en landschappelijke waarde. Bij nieuwe uitbreidingsplannen worden bestaande landschapspatronen en -elementen zoveel mogelijk benut.

We werken met een gesloten grondbalans. Indien grond vrijkomt bij de aanleg van werken kan deze in sommige gevallen op de locatie worden hergebruikt, ook als de toepassing in eerste instantie niet is voorzien. Op deze manier wordt bereikt dat het werk met een gesloten grond- en grondstoffenbalans uitgevoerd wordt en er dus wordt voorkomen dat er grond en grondstoffen "overblijven", waarvoor niet direct een bestemming kan worden gevonden.

#### 7.2.5.2.2 Duurzaam bouwen van woningen

Om duurzaam bouwen in de praktijk handen en voeten te geven zijn vanaf 1996 landelijk enkele instrumenten ontwikkeld (de Nationale Pakketten Duurzaam Bouwen) met als doel een basis te bieden aan bouwpartners om eenduidige afspraken te kunnen maken over hetgeen (eventueel per project) onder duurzaam bouwen moet worden verstaan. Van de Nationale Pakketten hebben wij jarenlang gebruik gemaakt, maar omdat ze niet meer geactualiseerd worden is de gebruikswaarde sterk afgenomen. Een instrument dat wél wordt gebruikt is de wettelijke normering voor de energieprestatiecoëfficiënt (epc). De norm in de Woningwet is de afgelopen jaren teruggebracht van 1,0 naar 0,8. In het kader van het Energieakkoord Noord-Nederland is getracht via een algemene maatregel van bestuur per 1-1-2010 een strengere normering te krijgen voor de noordelijke provincies (0,5). Dit is helaas niet gelukt. De epc is per 1 januari 2011 landelijk wel aangescherpt tot 0,6. Een verdere aanscherping ligt voor de hand. Op de langere duur is te verwachten dat nieuwe woningen energieneutraal zullen moeten zijn of netto energie opleveren.

#### 7.2.6 *Op termijn oplossen van historisch gegroeide knelpunten in woonkernen (woonfuncties in de nabijheid van bedrijven met relevante milieubelasting)*

De historische knelpunten, het voormalige Stork te Gorredijk en de voormalige kaasfabriek te Olterterp, zijn opgelost.

#### 7.2.7 *Nieuwe bestemmingen in voormalige agrarische bebouwing worden vooraf getoetst op milieucriteria*

In de praktijk worden vormen van nieuw gebruik van voormalige agrarische gebouwen niet steeds van tevoren getoetst aan het bestemmingsplan Landelijk gebied, doordat deze niet altijd van tevoren bij de gemeente bekend zijn.

#### 7.2.8 *Vergroten betrokkenheid van burgers, bedrijven en andere doelgroepen bij de ruimtelijke planvorming en de milieuaspecten daarvan*

Bij de ruimtelijke planvorming worden bijeenkomsten georganiseerd om vooraf voorlichting te geven aan burgers, bedrijven en andere belanghebbenden.

### 7.3 Ontwikkelingen

#### 7.3.1 *Energie en landschap*

Van oudsher is (de ontwikkeling van) het landschap in sterke mate mede bepaald door de winning van brandstoffen voor de opwekking van energie. In Opsterland betrof dit eeuwenlang de productie van turf. Dit komt nog steeds tot uiting in enkele onderscheidende landschapstypen als de hoogveenontginningsgebieden in het oostelijk deel van de gemeente en het laagveenontginningsgebied in het westen van Opsterland. Moderne voorbeelden van landschappelijke manifestatie van de productie van brandstoffen zijn de aardgaswinninginstallatie te Ureterp en, buiten Opsterland, windmolens en mestvergistingsinstallaties.

Het landschap en de natuur als leveranciers van brandstof zijn de afgelopen jaren opnieuw in de belangstelling komen te staan, doordat verbranding van biomassa voor de opwekking van warmte en stroom wordt gezien als een klimaatvriendelijke methode. Vooral decentrale toepassing lijkt interessante kansen te bieden. Een landelijk tot de verbeelding sprekend voorbeeld is te vinden in Beetsterzwaag. Hier is begin 2008 de houtverbrandingsinstallatie aan de Beetsterweg in gebruik genomen, waarmee de gebouwen, inclusief sporthal en zwembaden, van Revalidatie Friesland en School Lyndensteyn worden verwarmd.

De installatie wordt onder meer gestookt met houtsnippers die vrijkomen bij het onderhoud van de gemeentelijke plantsoenen en berm. Door systematisch onderhoud van particuliere landschapselementen zal nog meer lokale brandstof worden verkregen. In het kader van Plattelânsprojekten Zuidoost-Friesland zal worden onderzocht in hoeverre deze vorm van lokale benutting van lokaal gewonnen brandstof in deze regio verdere kansen biedt om enerzijds een financieringsbron te creëren voor het onderhoud van particuliere landschapselementen en anderzijds duurzame energie te produceren.

Behalve hout komt bij het beheer van de natuur gras vrij, zoals uit wegbermen en hooilanden in natuurgebieden. Afvalgras uit de gemeentelijke openbare ruimte laten wij composteren. We zijn op zoek naar andere methoden van verwerking, die minimaal een vergelijkbaar milieurendement hebben en goedkoper zijn.

Het is denkbaar om bij herinrichting van de ruimte landschap en natuur te ontwikkelen die (mede) in dienst staan van de levering van biomassa voor de opwekking van duurzame energie. Mogelijkheden hiertoe zijn een verkenning waard, zoals in projecten van integrale gebiedsontwikkeling. Te denken valt bijvoorbeeld aan het project Ripergebiedsvisie.

Milieu, duurzaamheid en ruimtelijke kwaliteit raken steeds meer met elkaar verbonden. De Opsterlandse ruimte lijkt goede mogelijkheden te bieden om deze samenhang te versterken, ten gunste ook van de kwaliteit van deze drie elementen afzonderlijk.

### 7.3.2 *Duurzaam bouwen en wonen*

Duurzaam bouwen en wonen is, voor zover dit het energetisch aspect betreft, een - belangrijk - onderdeel van het klimaatbeleid. In 2008 heeft Opsterland zich, evenals vrijwel alle andere gemeenten in het noorden van het land, door medeondertekening gebonden aan het Energieakkoord Noord-Nederland, dat het rijk met de provincies Groningen, Fryslân, Drenthe (en Noord-Holland (voor de kop)) heeft gesloten. Hierin zijn afspraken vastgelegd over besparing van energie, duurzame energie, duurzame mobiliteit, schoon-fossiele energie en innovatie. Groningen, Fryslân en Drenthe hebben dit akkoord uitgewerkt in hun 100.000 woningenplan. De provincie Fryslân heeft dit vervolgens uitgewerkt in het programmplan *Fryslân geeft energie*. Hierin doet zij een beroep op onder andere de gemeenten om het programma te helpen uitvoeren.

In zijn 1.600 woningenplan heeft de gemeenteraad het 100.000 woningenplan naar Opsterlandse schaal vertaald in ambities op het gebied van duurzaam (ver)bouwen voor de periode 2009-2015. Middelen voor acties, activiteiten en menskracht om de ambities te verwezenlijken heeft de raad uit overwegingen van budgettaire aard niet beschikbaar gesteld.

Het 1.600 woningenplan is, behalve op nieuwbouw, gericht op renovatieprojecten (voorbeelden: De Vlecke en de Stokerij te Gorredijk), nieuwbouw (o.a. projecten gerealiseerd in Ureterp, Tijnje en Luxwoude) en bestaande particuliere woningen (voorbeeld: het nu lopende proefproject *Noflik en duorsum wenje op 'e Tijnje en yn Nij Beets*).

Nu een nieuwe regering is aangetreden zal het rijk een nieuw akkoord met het noorden van het land sluiten, ter vervanging van het Energieakkoord Noord-Nederland. Een term die hierbij de laatste tijd in het Haagse wordt gebedigd is Green deal.

## 7.4 **Acties 2011-2015**

Zie onder 12 (*Duurzaamheid*).

## 8 VERGUNNINGVERLENING EN HANDHAVING

### 8.1 Ambitie Milieubeleidsplan

Beleidskaders voor vergunningverlening en handhaving

Door de vergunningverlening en handhaving uit te voeren volgens vaste beleidskaders zal de kwaliteit op adequaat niveau worden gehouden.

### 8.2 Realisering doelstellingen Milieubeleidsplan

#### 8.2.1 *Alle bedrijven beschikken over een actuele en adequate milieuvergunning of melding*

Alle nieuwe bedrijven beschikken over een actuele en adequate milieuvergunning of melding. De achterstand in de vergunningverlening zal in het voorjaar van 2011 verdwijnen; veel bedrijven komen dan onder de meldingsplicht van het nieuwe Landbouwbesluit te vallen.

#### 8.2.2 *De handhaving voldoet aan de (verplichte) landelijke kwaliteitscriteria:*

- verbetering naleefgedrag (speciale aandacht voor buitengebied)
- handhaving meer gericht op daadwerkelijke risico's
- eenduidige aanpak overtredingen
- geen achterstanden in handhaving

##### 8.2.2.1 Kaderplan en uitvoeringsplan

Op 2 februari 2004 heeft de gemeenteraad het 'Kader programmatisch handhaven' vastgesteld.

Eerste prioriteit is hierin toegekend aan de afhandeling van klachten, gevolgd door toezicht op de naleving van vergunningen, het gedrag van de eigen gemeentelijke organisatie, samenwerking met andere overheden, ketenhandhaving en voorbereiding handhaving omgevingsvergunning.

Jaarlijks wordt een uitvoeringsprogramma vastgesteld, dat is gericht op de ambities en doelen van het Milieubeleidsplan. De resultaten van het toezicht worden vastgelegd in een jaarlijks handhavingverslag.

##### 8.2.2.2 Opsporingsambtenaren

- In 2009 zijn twee bijzondere opsporingsambtenaren beëdigd.

#### 8.2.3 *Verbetering efficiency en effectiviteit door betere samenwerking en afstemming betrokkenen (intern/extern)*

Door de manier van registreren op de verschillende afdelingen in de gemeentelijke organisatie (handhaving, bouw- en woningtoezicht, vergunningverlening) was het soms lastig om informatie te verkrijgen. Met de invoering van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht wordt dit ongemak verholpen. Er wordt dan gemeentebreed gebruik gemaakt van dezelfde software.

In problematische gevallen en omwille van effectiviteit en efficiëntie treden vergunningverleners en handhavers gezamenlijk op tijdens controlebezoeken. Soms is ook de brandweer hierbij aanwezig. Er zijn geen lokale overlegstructuren.

#### 8.2.4 *Bedrijven en burgers zijn geïnformeerd over de wet- en regelgeving die voor hun van toepassing is en de wijze van aanpak door de gemeente.*

Tijdens controlebezoeken aan bedrijven geven onze milieu-inspecteurs gericht voorlichting.

Incidenteel informeren wij bedrijven over belangrijke wijzigingen in wet- en regelgeving, zoals in 2010 de intensieve veehouderijen over de IPPC-richtlijn<sup>2</sup>. Door deregulering en een verschuiving van de vergunningplicht naar algemene regels wordt de eigen verantwoordelijkheid van bedrijven steeds groter.

#### 8.2.5 *Klachten en meldingen worden structureel op adequate wijze afgehandeld. De gemeente is hiervoor voldoende bereikbaar voor burgers en bedrijven*

Klachten worden volgens een vaste procedure afgehandeld. De gemeente is 24 uur per etmaal bereikbaar. Opsterland is samen met ongeveer twaalf andere gemeenten aangesloten bij de Milieuadviesdienst Noord- Nederland. De dienstdoende (handhaving)ambtenaren kunnen in elk van deze gemeenten worden ingezet bij klachten buiten reguliere werktijden.

<sup>2</sup> IPPC staat voor Integrated Pollution Prevention Control, oftewel geïntegreerde preventie en bestrijding van verontreiniging.



### 8.2.6 *Stimuleren duurzaam ondernemen*

Zie onder 12 (*Duurzaamheid*).

### 8.2.7 *Voorkomen significante toename van luchtverontreiniging (incl. stank) als gevolg van veehouderijbedrijven*

Zie onder 9b (*Lucht*).

## 8.3 **Ontwikkelingen 2005-2010**

### 8.3.1 *Vergunningverlening*

Het toetsingskader voor de beoordeling van aanvragen van milieuvergunningen is veranderd. Op 1 december 2005 is door een wijziging van de Wet milieubeheer het alara-beginsel (zie bladzijde 2) vervangen door het uitgangspunt dat ten minste de beste beschikbare technieken moeten worden voorgeschreven en toegepast. Onder de beste beschikbare technieken worden verstaan de voor het bereiken van een hoog niveau van bescherming van het milieu meest doeltreffende technieken om de emissies en andere nadelige gevolgen voor het milieu te voorkomen. Ook moeten de gevolgen voor het milieu die een inrichting kan veroorzaken sinds 1 december 2005 in hun onderlinge samenhang worden gezien (integrale beoordeling). De technische kenmerken en de geografische ligging moeten een rol spelen bij het bepalen van de gevolgen voor het milieu. De milieuvergunningen die wij sinds 1 december 2005 hebben verleend voldoen aan dit nieuwe toetsingskader dat ook wordt toegepast bij de herziening van vergunningen.

### 8.3.2 *Handhaving*

De milieuhandhaving wordt sinds 2005 uitgevoerd volgens het Besluit kwaliteitseisen handhaving milieubeheer. Met de keuze voor programmatisch handhaven hebben wij de basis gelegd voor een zogenaamd adequaat handhavingproces. Dit heeft een cyclisch karakter, waarbij sprake is van een beleidscyclus (prioriteiten-resultaten-evaluatie-prioriteiten-etc.) en een operationele cyclus (programmering-uitvoering-monitoring-programmering-etc.). Met het van kracht worden van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht in oktober 2010 zijn de kwaliteitseisen voor handhaving opgenomen in het Besluit omgevingsrecht en de Regeling omgevingsrecht. De handhaving in onze gemeente voldoet hieraan.

### 8.3.3 *Regionale samenwerking*

De besturen van Ooststellingwerf, Weststellingwerf en Opsterland willen dat deze gemeenten gaan samenwerken op het gebied van handhaving en vergunningverlening. De intentie tot samenwerken wordt uitgewerkt in een plan van aanpak.

Op provinciaal niveau wordt gewerkt aan de invoering van Regionale Uitvoeringsdiensten voor handhaving en vergunningverlening. Samenwerking en afstemming vinden al plaats binnen de kaders van het Fries Handhavingsoverleg en binnen de regio De Friese Wouden in het Ambtelijk Regionaal Milieuoeverleg.

## 8.4 **Acties 2011-2015**

- Geef vorm aan en effectueer intergemeentelijke samenwerking, indien dit uit het oogpunt van kwaliteit of/ en effectiviteit of/ en efficiëntie voldoende voordelen oplevert.

## 9 GELUID, LICHT EN LUCHT

### 9.a Geluid

#### 9.a.1 Ambitie Milieubeleidsplan

Geluidsruimte op maat

De gemeente heeft de ambitie om de gebiedskwaliteit op een zodanig niveau te houden dat, ondanks alle ontwikkelingen (bijvoorbeeld toename van het wegverkeer) de leefbaarheid niet wordt aangetast. Binnen het wettelijk kader wil de gemeente de te hanteren geluidsnormen meer 'op maat' maken. Dat wil zeggen dat stille gebieden beter beschermd moeten worden en dat voor bijvoorbeeld bedrijfsterrainen ruimere geluidsnormen gesteld kunnen worden.

#### 9.a.2 Realisering doelstellingen Milieubeleidsplan

##### 9.a.2.1 *Geluid is integraal onderdeel van ruimtelijk beleid en beleid voor verkeer en vervoer*

Bij het ontwikkelen van ruimtelijke plannen worden vooraf geluid- en luchtkwaliteitstoetsen uitgevoerd. Er is nog geen beleidsplan voor geluid en geur ontwikkeld.

##### 9.a.2.2 *Beperking toename overlast wegverkeerslawaaï*

Bij het ontwikkelen van ruimtelijke plannen is een doelstelling om hinder en overlast door verkeerslawaaï te voorkomen en te beperken. Bij bestaande wegen is dit vaak moeilijk. Bovendien zijn daar vaak andere actoren bij betrokken, zoals rijk en provincie. Inwoners van Luxwoude klagen al jaren over het lawaaï van het verkeer op de rijksweg Heerenveen-Groningen (A7). In het Gemeentelijk verkeer- en vervoerplan 2010 en het bijbehorende uitvoeringsprogramma zijn maatregelen beschreven, zoals het bundelen van verkeersstromen, het categoriseren van wegen (erftoegangswegen (30 en 60 km wegen) en gebiedsontsluitingswegen/inprikkers (80 km wegen van en naar de A7 en N381), en het toepassen van "stillere" vormen van klinkerbestrating.

##### 9.a.2.3 *Geen geluidsoverlast vanwege (nieuwe) bedrijventerreinen en uitbreiding van bestaande bedrijventerreinen*

Wij verlenen milieuvergunningen met maatvoorschriften over geluid. De geluidzone rondom bedrijventerrein Overtoom te Gorredijk beheren wij zorgvuldig. Hierbij maken wij gebruik van de deskundigheid van het regionale Servicebureau De Friese Wouden. In 2006 hebben wij beleid ontwikkeld over de toelaatbaarheid van woningen op bedrijventerreinen.

##### 9.a.2.4 *Op termijn oplossen van historisch gegroeide knelpunten in woonkernen*

Er zijn geen historische knelpunten meer in de woonkernen.

##### 9.a.2.5 *Voorkomen geluidsoverlast vanwege evenementen, recreatie en horeca*

Er is nog geen beleid ontwikkeld voor geluid.

##### 9.a.2.6 *Uitbannen onwenselijk kunstmatig licht*

Zie onder 9.c (*Licht*).

#### 9.a.3 Ontwikkelingen

Er zijn geen vermeldenswaardige ontwikkelingen.

#### 9.a.4 Acties 2011-2015

- Onderzoek of het ontwikkelen van een (gebiedsgericht?) beleidsplan geluid zinvol is.

## **9.b Lucht**

### **9.b.1 Ambitie Milieubeleidsplan**

Voorkomen van significante toename van luchtverontreiniging (inclusief stankhinder) als gevolg van veehouderijbedrijven

### **9.b.2 Realisering doelstellingen Milieubeleidsplan**

Het Milieubeleidsplan bevat geen doelstellingen aangaande het onderwerp lucht.

### **9.b.3 Ontwikkelingen 2005-2010**

#### *9.b.3.1 Geur veehouderijen*

Op verzoek van de gemeenteraad onderzoeken wij of het zinvol is om, in afwijking van de wettelijke standaard geurnormen (Wet veehouderij en geurhinder), eigen geurnormen vast te stellen voor grondgebonden en niet-grondgebonden veehouderijen. Wij zullen de raad een voorstel hieromtrent aanbieden.

#### *9.b.3.2 Ammoniak en stikstof*

De uitstoot en vervolgens neerslag van ammoniak (veehouderij) en stikstof (verkeer) veroorzaken verzuring van de bodem. Een negatief gevolg voor de natuur is dat de vooral zeldzame, kwetsbare planten(gemeenschappen) onder druk staan of verdwijnen.

De provincie Fryslân heeft in 2010 nieuwe ammoniakkaarten vastgesteld op basis van de Wet ammoniak en veehouderij. Hierop zijn de gebieden aangegeven die zeer kwetsbaar zijn wegens de gevoeligheid van de vegetatie voor verzuring door de neerslag van (te veel) ammoniak. Deze liggen in de Ecologische Hoofdstructuur. De kaarten zijn een toetsingskader bij de beoordeling van aanvragen van milieuvergunningen.

De provincie zal in beheerplannen voor de Natura 2000-gebieden Bakkeveense Duinen, Wijnjeterper Schar en Van Oordt's Mersken maatregelen opnemen om de depositie van ammoniak op deze gebieden te beperken, met de bedoeling om de voor deze gebieden geldende, door de minister van LNV vastgestelde natuurdoelstellingen te bereiken. Dit geldt ook voor de neerslag van stikstof, veroorzaakt door auto's op de N381. Deze zal toenemen als gevolg van de voorgenomen verhoging van de toegestane snelheid tot 100 km/u na de beoogde reconstructie van deze weg. De provincie zint daarom op compenserende maatregelen.

### **9.b.4 Acties 2011-2015**

Onderzoek de wenselijkheid van een geurverordening op grond van de Wet Veehouderij en Geurhinder.

## **9.c Licht**

### **9.c.1 Ambitie Milieubeleidsplan**

In het Milieubeleidsplan is het onderwerp licht niet afzonderlijk opgenomen. Het bevat geen ambities op dit punt.

### **9.c.2 Realisering doelstellingen Milieubeleidsplan**

Het Milieubeleidsplan bevat geen doelstellingen aangaande het onderwerp licht.

### 9.c.3 Ontwikkelingen 2005-2010

Besef van de waarde van duisternis.

Sinds 2005 is het besef van de nadelen van verlichting toegenomen. Kunstmatige verlichting veroorzaakt vervuiling (het wordt niet meer donker), verstoort de natuur, geeft hinder en kost veel energie (elektriciteit). De gemeenteraad heeft in 2009 dan ook het beleidsplan *Licht in de duisternis* vastgesteld. Hierin is het beleid aangaande zowel de openbare als de particuliere verlichting bepaald. Doelstelling is de natuurlijke duisternis en de natuur te beschermen voor zover dit mogelijk is zonder te veel afbreuk te doen aan de veiligheid en het welbevinden van de mens. Een ander belangrijk doel is het energieverbruik van de openbare verlichtingen hierdoor de uitstoot van het broeikasgas kooldioxide te verminderen. Dit past in het streven een klimaatneutrale gemeente te worden. Een uitvoeringsplan voor de openbare verlichting op basis van het nieuwe beleidsplan is in voorbereiding.

Indien en voor zover de uitvoering hiervan niet binnen de begrotingen voor de komende jaren mogelijk zal zijn, zullen wij de raad hierover informeren.

Het beleidsplan bestrijkt ook de particuliere verlichting, zoals die in veestallen en lichtreclames. Gelet op klachten is zijn de hinder en duisternisvervuiling door verlichting in nieuwe, open veestallen toegenomen.

De bestrijding van de negatieve effecten van particuliere verlichting is onder meer in juridisch opzicht een aandachtsterrein dat in ontwikkeling is.

### 9.c.4 Acties 2011-2015

- Onderzoek in hoeverre de nadelige effecten van particuliere verlichting kunnen en moeten worden verminderd.

## 10 BODEM

### 10.1 Ambitie Milieubeleidsplan

De ambitie van de gemeente is te voorkomen dat vanwege bodemverontreiniging werkelijke risico's voor de volksgezondheid ontstaan, zodat in Opsterland veilig kan worden gewoond en gewerkt. Daarbij wil Opsterland de huidige 'niet-vervuilde bodem' beschermen (wat schoon is moet schoon blijven).

### 10.2 Realisering doelstellingen Milieubeleidsplan

#### 10.2.1 *Bodem is integraal onderdeel van ruimtelijke plannen*

Bij ruimtelijke plannen wordt een bodemtoets uitgevoerd. Een van de ruimtelijke plannen waarbij sanering is uitgevoerd betreft het bedrijventerrein De Werf in Gorredijk.

#### 10.2.2 *Aanpak van bodemvervuiling op basis van risico's*

Het provinciaal bodemsaneringsprogramma wordt door de provincie uitgevoerd. De provincie heeft een lijst met potentiële vervuilingen opgesteld. Aan deze lijst wordt getoetst. Op een kaart zijn de vervuilingen in de provincie aangegeven. Het is niet inzichtelijk wat er de komende jaren aan bodemsanering, gelet op beoordelingsfactoren als urgentie, wijze van aanpak en mogelijke kosten, te verwachten is.

#### 10.2.3 *Voorkomen van bodemverontreiniging*

Op 1 januari 2008 is het Besluit bodemkwaliteit (deels) in werking getreden. Het besluit geeft gemeenten en provincies meer verantwoordelijkheid om de bodem te beheren. In het besluit staan ook regels voor bouwstoffen, kwaliteitsborging en grond- en baggerspecie.

#### 10.2.4 *Inzicht in de bodemkwaliteit in de gemeente en inzicht in de grondstromen*

De bodemkwaliteitskaart is in 2010 opgesteld. Wij houden zo goed mogelijk oog op de grondstromen. Zo hebben wij in 2008 in vier gevallen geconstateerd dat de kwaliteit van de betreffende partij grond onduidelijk was. In overleg met partijen is de grond afgevoerd naar een geschikte locatie.

### 10.3 Ontwikkelingen 2005-2010

#### 10.3.1 *Bodembeheerplan*

Samen met de gemeenten Ooststellingwerf en Weststellingwerf hebben we één gezamenlijk bodembeheerplan opgesteld voor het hele gebied. In april 2010 heeft de raad het plan vastgesteld. Hierin zijn de gemeentelijke randvoorwaarden (spelregels voor grondverzet) vastgelegd voor hergebruik van grond als bodem binnen de gebieden waarvoor de bodemfunctiekaart (zie hierna) is opgesteld. Hierbij volgt de raad de algemeen geldende regels voor bodembeheer. Er is geen eigen beleid in het bodembeheerplan opgenomen.

#### 10.3.2 *Bodemfunctiekaart*

Bij het toepassen van grond op de bodem is het uitgangspunt dat de bodem zijn functie duurzaam moet kunnen blijven vervullen. Het gaat dan om de functies landbouw/natuur, wonen en industrie. De vastgestelde functies vormen het toetsingskader voor grondverzet. De bodemfunctiekaart is tegelijk met het bodembeheerplan in april 2010 vastgesteld.

#### 10.3.3 *Bodemkwaliteitskaart*

Eveneens in samenwerking met de gemeenten Ooststellingwerf en Weststellingwerf zal een bodemkwaliteitskaart worden opgesteld. Hiermee de kwaliteit van de bodem als toetsingskader in kaart gebracht. De kaart kan worden gebruikt als bewijsmiddel. De drie gemeenten accepteren elkaars bodemkwaliteitskaart als bewijsmiddel.

### 10.4 Acties 2011-2015

- Geef de bodemkwaliteitskaart en het bodembeheerplan zoveel mogelijk bekendheid door een folder en publicatie op internet.

- Zorg door handhaving en publicatie voor een toename van het aantal meldingen van grondverzet, zodat de grondstromen in de gemeente goed inzichtelijk worden.

## 11 AFVAL

### 11.1 Ambitie Milieubeleidsplan

De ambitie is om de afvalstromen optimaal te blijven scheiden. De afgelopen jaren toont de totale hoeveelheid afval per inwoner een (licht) stijgende lijn. De inwoners betalen per keer dat de container aangeboden wordt aan de vuilophaaldienst (diftarsysteem).

### 11.2 Realisering doelstellingen Milieubeleidsplan

#### 11.2.1 *Verbeteren inzamelresultaten door optimalisatie van haal- en brengsystemen, gekoppeld aan realistische (voor Opsterland haalbare) doelstellingen en stimuleren van afvalpreventie*

In 2004 is een nulmeting uitgevoerd. De inzamelresultaten worden jaarlijks beoordeeld in een afvaljaarverslag op basis van registratie, monitoring en sorteeroproeven. Inzamelen, verwerken, registratie, monitoring en sorteeroproeven worden uitgevoerd door Omrin. De gemeente werkt nauw samen met de gemeenten Heerenveen en Ooststellingwerf.

Volgens het Landelijk Afvalbeheersplan valt de gemeente Opsterland in stedelijkheidsklasse 5. De landelijke doelstellingen worden, behalve voor GFT-afval en in lichtere mate voor papier, nagenoeg gehaald.

#### 11.2.2 *Geen verdere toename van de hoeveelheid zwerfafval, illegale stort en het illegaal afval verbranden*

Er is in het kader van het SAM-basisproject zwerfafval een nulmeting uitgevoerd door adviesbureau DHV, waarvan de resultaten in het vierde kwartaal van 2007 zijn gerapporteerd. Bij de nulmeting is een plan van aanpak gepresenteerd. In 2008 is een begin gemaakt met de uitvoering van een aantal maatregelen. Dit betreft onder andere het (vaker) legen van afvalbakken die in de openbare ruimte zijn geplaatst, het verwijderen van zwerfafval en het plaatsen van grotere afvalbakken op een aantal plaatsen. Jaarlijks vindt de Himmelmike plaats in samenwerking met de scholen; scholieren gaan op pad om afval uit de openbare ruimte te verwijderen.

#### 11.2.3 *Bedrijven voldoen aan wettelijke regelgeving met betrekking tot afvalscheiding en inzameling*

Controle op de afvalscheiding en inzameling bij bedrijven is een onderdeel van de milieucontroles door de gemeente in het kader van Programmatisch Handhaven.

#### 11.2.4 *Toename betrokkenheid burgers en bedrijven*

Er is in 2008 een communicatieplan opgesteld. Er is kwantitatief en kwalitatief inzicht in de omvang van alle afvalstromen.

#### 11.2.5 *Waar mogelijk (en financieel haalbaar) nuttige toepassing van gemeentelijk afval (bijvoorbeeld snoeiafval)*

Enkele soorten afval worden apart ingezameld voor herverwerking, zoals papier en olie. Hout dat vrijkomt bij het onderhoud van plantsoenen en bermen wordt, versnipperd, merendeels als brandstof geleverd aan de houtverbrandingsinstallatie te Beetsterzwaag, waardoor de gebouwen van Revalidatie Friesland en School Lyndensteyn (duurzaam) worden verwarmd. Gemaaid gras en hekkelmateriaal worden gecomposteerd.

Wij zijn op zoek naar mogelijke betere methoden van verwerking en hergebruik.

### 11.3 Ontwikkelingen 2005-2010

#### 11.3.1 *Scheiding van afvalstromen*

Sinds 2005 hebben we ingezet op verdere scheiding van afvalstromen. Op de milieustraat te Gorredijk is het mogelijk steeds meer afvalstromen te scheiden. Er is een brengpunt voor groenafval geopend in Ureterp om mensen uit de oosthoek van de gemeente de gelegenheid te geven het groenafval op korte afstand van hun woning in te leveren. Daarnaast zijn in 2008 aan alle huishoudens papiercontainers verstrekt met het doel het aanbod van oud papier te doen stijgen. Verder werd de

gemeente, als gevolg van een in 2007 gesloten akkoord tussen de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, het toenmalige ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu en het verpakkende bedrijfsleven, verplicht te zorgen voor gescheiden inzameling van kunststof verpakkingen. In overleg met de aandeelhoudende gemeenten heeft Omrin gekozen voor scheiding na de inzameling. In de (vergroete) scheidingsinstallatie van Omrin te Oudehaske wordt kunststof nu uit het restafval gehaald.

#### 11.3.2 *Afvaloven Omrin*

Een verdere daling van de tarieven wordt gerealiseerd met de voorziene ingebruikneming van de in aanbouw zijnde Reststoffenenergiecentrale in Harlingen. Omrin heeft in maart 2007 een beslisdocument voorgelegd aan de gemeenten over de bouw van de energieproducerende verbrandingsinstallatie. In de aandeelhoudersvergadering heeft de gemeente Opsterland ingestemd met de bouw ervan. Van alle Friese gemeenten (behalve het uit Omrin getreden Smallingerland) hebben zes zich onthouden van stemming of tegen de bouw gestemd. Door de verschillende juridische procedures is vertraging opgelopen in de bouw van de centrale. Naar verwachting is deze over enkele maanden operationeel.

#### 11.3.3 *Daling van tarieven*

In de periode 2005-2010 is een trend van dalende tarieven te zien bij Omrin, doordat Omrin scherpere contracten heeft kunnen sluiten met verwerkers. Deze daling is vertaald in een vermindering van de afvalstoffenheffing.

Per 1 januari 2010 hebben wij het tarief voor het aanbieden van groente-, fruit- en tuinafval (GFT) verlaagd naar € 1,- per rolemmer. Daarnaast is de mogelijkheid geschapen om te kiezen voor een grote GFT-rolemmer van 240 liter, met het doel de hoeveelheid gescheiden ingezameld groente-, fruit- en tuinafval te laten toenemen.

## 10.4 Acties 2011-2015

- Haal de landelijke scheidingsdoelstellingen uit het Landelijk Afvalbeheersplan voor een gemeente met stedelijkheidsklasse 5.
- Optimaliseer het monitoringsysteem verder.
- Evalueer de inzameling van GFT-afval naar aanleiding van de tariefsaanpassing.
- Pak zwerfafval aan in samenwerking met scholen, bedrijfsleven en vrijwilligers in de dorpen.
- Verbeter de uitvoering van de communicatie.

## 12 GEMEENTELIJKE INTERNE MILIEUZORG

### 12.1 Ambitie Milieubeleidsplan

De gemeente wil op een actieve manier invulling geven aan haar voorbeeldfunctie, door jaarlijks een of twee specifieke projecten uit te voeren waarmee ze haar milieubelasting aantoonbaar terugdringt. De gemeente kiest hierbij voor de pragmatische aanpak.

### 12.2 Realisering doelstellingen Milieubeleidsplan

12.2.1 *Terugdringen van de gemeentelijke milieubelasting door jaarlijks concrete projecten uit te voeren met aantoonbare milieuwinst.*

#### 12.2.1.1 Aardgasauto's

Eind 2009 heeft de gemeente zeven auto's op aardgas in gebruik genomen, ter vervanging van versleten auto's met een dieselmotor.

#### 12.2.1.2 Energiebesparing gemeentehuis

Het gemeentehuis, getooid met energielabel G, is verre van energiezuinig. In 2011 zullen het gebouwencomplex, de verwarmingsinstallaties en de verlichting energiezuiniger worden gemaakt, resulterend in energielabel C.

#### 12.2.1.3 Verduurzaming gebouw afdeling Gemeentebedrijf

In onderzoek is welke mogelijkheden er zijn om het gebouw te Gorredijk waarin de afdeling Gemeentebedrijf is gehuisvest te verduurzamen.

#### 12.2.1.4 Papier

Een deel van het gebruikte papier is geproduceerd uit hout uit duurzaam beheerde bossen. Het papier met het gemeentelijk logo is geen gerecycled papier. Voor het overige papier wordt wel gebruik gemaakt van gerecycled papier.

#### 12.2.1.5 Schoonmaken gebouwen

De gebouwen worden schoongemaakt met CO<sub>2</sub>-neutrale producten. Post wordt CO<sub>2</sub>-neutraal verzonden.

### 12.2.2 *De gemeentelijke organisatie voldoet aan de milieuwet- en regelgeving.*

De gebouwen van de gemeentelijke organisatie voldoen nog niet alle volledig aan de bepaling in de Wet milieubeheer dat voorzieningen en maatregelen ter besparing van energie met een terugverdientijd van maximaal vijf jaar moeten zijn genomen. Wel zijn voor het gemeentehuis verbeteringen in voorbereiding.

## 12.3 Ontwikkelingen 2005-2010

### 12.3.1 *Milieubelasting gemeentelijke organisatie*

Uit recent onderzoek (de zogeheten Milieubarometer) blijkt dat de gemeentelijke organisatie het milieu belast, vooral door de uitstoot van CO<sub>2</sub> in woon-werkverkeer, bij dienstreizen en in het overige zakelijke verkeer (370 ton per jaar) en de productie van afval (papier etc.).

### 12.3.2 *Bedrijfsinterne milieuzorg*

Uit het Duurzaamheidsprofiel (zie ook onder Duurzaamheid) komt naar voren dat de gemeentelijke interne milieuzorg niet structureel en integraal functioneert.

### 12.3.3 *Duurzaam inkopen*

De gemeenten, verenigd in de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, hebben met het rijk afgesproken uiterlijk in 2015 uitsluitend duurzame producten (goederen en diensten) te zullen inkopen. Er is een systeem van duurzame inkoop in voorbereiding.

Via het Friese Inkoop College van de Vereniging Friese Gemeenten koopt de gemeente al enige jaren uitsluitend duurzaam opgewekte energie (elektriciteit en gas) in.



#### 12.3.4 *Duurzaam ondernemen*

De gemeente neemt deel aan het door ons geïnitieerde Koploperproject maatschappelijk verantwoord ondernemen (zie hierna onder 13 (*Duurzaamheid*)).

### **12.4 Acties 2011-2015**

- Borg de behartiging van de interne milieuzorg door een manager interne milieuzorg aan te stellen.
- Stel een uitvoeringsprogramma interne milieuzorg op, dat voldoet aan de criteria van maatschappelijk verantwoord ondernemen en aan de doelstelling om een klimaatneutrale organisatie te worden.
- Ga over op duurzaam inkopen en koop uiterlijk vanaf 2015 uitsluitend duurzaam in. Pluk hierbij snel het laaghangend fruit.
- Handhaaf ook na afloop van het Koploperproject de ambitie om voorop te lopen met maatschappelijk verantwoord ondernemen en in dit opzicht een goede voorbeeldfunctie te vervullen.

## 13 DUURZAAMHEID

### 13.1 Ambitie Milieubeleidsplan

Duurzaamheid vormt in het Milieubeleidsplan niet een afzonderlijk thema. Het Milieubeleidsplan bevat hierdoor geen zelfstandige ambities op het gebied van duurzaamheid.

Wel ligt duurzaamheid in het plan als principe ten grondslag aan de verschillende thema's. Duurzame ontwikkeling is een van de twee kernpunten in het Opsterlandse milieubeleid<sup>3</sup>.

Een sprekender term is volhoudbaarheid<sup>4</sup>.

### 13.2 Realisering doelstellingen Milieubeleidsplan

Het Milieubeleidsplan bevat geen afzonderlijke doelstellingen betreffende duurzaamheid.

### 13.3 Ontwikkelingen 2005-2010

#### 13.3.1 *Duurzaamheid, een thema in ontwikkeling*

Duurzaamheid is de laatste jaren van lokaal tot mondiaal een centraal beleidsthema, zowel in het publieke als het private domein.

Ook in ons eigen bestuurlijk huis is duurzaamheid een leidend beginsel geworden. In het doel van de gemeenteraad om Opsterland te transformeren tot een CO<sub>2</sub>-neutrale gemeente ligt het streven naar een toestand van duurzaamheid, volhoudbaarheid besloten.

Deze intentie komt bijvoorbeeld ook naar voren in het Coalitieprogramma 2009-2013 en concreet in de deelname van de gemeente in het door ons geïnitieerde Koploperproject maatschappelijk verantwoord ondernemen. In dit project laten vijf bedrijven en onze gemeentelijke organisatie hun bedrijfsvoering op dit punt toetsen en werken ze vervolgens aan een verbeteringsplan, vooral ook om een tot navolging inspirerend voorbeeld te vormen.

Een tendens is het milieubeleid te vormen rondom het begrip duurzaamheid. Vanuit het vermelde Koploperproject is de gemeente aanbevolen een bondige en heldere visie op het duurzaam opereren van de gemeente op te stellen, bijvoorbeeld in de vorm van een integrale nota duurzaamheid. Op deze wijze kan een integraal milieubeleid worden geformuleerd op de grondslag van het begrip duurzaamheid, volhoudbaarheid.

#### 13.3.2 *Naar een duurzame gemeentelijke organisatie*

Onlangs is de gemeentelijke organisatie in het kader van het vermelde Koploperproject doorgelicht om een inzicht te krijgen in de mate waarin zij op dit moment duurzaam kan worden genoemd en in mogelijkheden om een staat van duurzaamheid te verkrijgen. Deze toets is verricht aan de hand van de internationale richtlijn (norm) ISO 26000 voor maatschappelijk verantwoord ondernemen. De toetsingscriteria zijn grotendeels gegroepeerd om de drie P's van people, planet en profit.

Het onderzoek brengt aan het licht dat de gemeentelijke organisatie het milieu vooral belast door de emissie van het broeikasgas kooldioxide. De resultaten van de doorlichting zijn weergegeven in het *Duurzaamheidsprofiel gemeente Opsterland* (bijlage).

In het Duurzaamheidsprofiel wordt geadviseerd om de integrale uitvoering van het milieu- en duurzaamheidsbeleid te borgen door de functie van duurzaamheidscoördinator te creëren. Er moet namelijk, aldus het advies, zoveel worden verricht om de duurzaamheidsambities waar te maken dat een krachtige aansturing en begeleiding nodig is door een functionaris die zich geheel kan toewijden op deze uitgebreide taak. De duurzaamheidscoördinator zou tevens een in te stellen projectgroep integrale duurzaamheid moeten leiden.

De aanbeveling om een duurzaamheidscoördinator aan te stellen is behartigenswaardig. De raadgeving kan echter in de voorgestelde vorm voorlopig waarschijnlijk niet worden geëffectueerd, nu

<sup>3</sup> Duurzaamheid wordt in het Milieubeleidsplan als volgt gedefinieerd: een ontwikkeling die voorziet in de behoeften van huidige generaties zonder dat daarmee de mogelijkheden van toekomstige generaties om ook in hun behoeften te voorzien in gevaar worden gebracht (definitie van Brundtland, 1987).

<sup>4</sup> "Volhoudbaar" is het Zuid-Afrikaanse woord voor sustainable, duurzaam. Meer dan uit het woord duurzaamheid spreekt er betrokkenheid en dynamiek uit. "Volhoudbaarheid" drukt uit dat je er voortdurend aan moet werken om de leefomgeving goed te houden.

de gemeenteraad door de vaststelling van de begroting 2011 en volgende jaren heeft bepaald dat de personele formatie in 2011 en 2012 (door natuurlijk verloop) zal moeten inkrimpen. Om de duurzaamheidstaken toch zo veel en zo goed mogelijk te kunnen uitvoeren zoeken we naar mogelijkheden om door optimalisering van de gemeentelijke organisatie en (uitbreiding en intensivering van de) intergemeentelijke samenwerking winst te bereiken in efficiëntie en effectiviteit. Ook zullen we, meer nog dan tot nu toe, een beroep doen op inwoners, bedrijven en organisaties om onze beleidsdoelstellingen te bereiken.

### 13.3.3 *Millenniumgemeente*

In het voorjaar van 2009 heeft de gemeenteraad Opsterland uitgeroepen als Millenniumgemeente. Hiermee geeft de raad aan de mondiale duurzaamheidstoelen van de Verenigde Naties voor het jaar 2015 te willen helpen realiseren. Hij zet vooral in op de twee (van de in totaal acht) millenniumdoelen die binnen de reikwijdte van het gemeentelijke taakveld liggen: 'Er leven meer mensen in een duurzaam leefmilieu' en 'Er is meer eerlijke handel, schuldverlichting en hulp'. Zo participeert de gemeente in het project van Vitens voor schoon drinkwater en betere sanitaire voorzieningen in Mozambique en aan de jaarlijkse Fair Tradeweek. De contacten met de Israëlische gemeente Ra'anana en het Palestijnse Beit Sahour zijn eveneens voorbeelden van activiteiten die bijdragen aan de millenniumdoelen.

## 13.4 **Acties 2011-2015**

- Zoek naar mogelijkheden in en buiten de gemeentelijke organisatie om de duurzaamheidstaken zo goed en veel mogelijk uit te voeren.
- Ga bij elk besluit, plan, project en activiteit na of het voldoet aan de criteria van duurzaamheid, volhoudbaarheid.